



LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Tapahatumurvallisuus

Tietopaketti ja työkalu pienen kokoluokan tapahtumien turvallisuussuunnitteluun

Raulos, Maaria

2011 Leppävaara

Laurea-ammattikorkeakoulu
Leppävaara

Tapahtumaturvallisuus
Tietopaketti ja työkalu pienen kokoluokan tapahtumien
turvallisuussuunnitteluun

Raulos, Maaria
Turvallisuusalan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Lokakuu, 2011

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Opinnäytetyön taustat ja tavoitteet.....	7
2.1	Opinnäytetyön rajaukset.....	9
2.2	Opinnäytetyön kehittämismenetelmät	9
2.3	Kehittämistyötä tukevat menetelmät	12
2.3.1	Haastatteluista	14
2.4	Keskeisiä käsitteitä	16
3	Yleistä tietoa tapahtumista	18
4	Keskeinen lainsäädäntö tapahtumaturvallisuuden osalta.....	19
4.1	Kokoontumislaki	19
4.1.1	Tilaisuuden järjestämisen yleiset periaatteet	19
4.1.2	Yleinen kokous	20
4.1.3	Yleisötilaisuus	21
4.1.4	Yleisötilaisuuden kieltäminen	22
4.1.5	Vastuuvakuutus	22
4.2	Laki järjestyksenvalliojista	22
4.3	Pelastuslaki.....	23
4.3.1	Omatoiminen varautuminen ja suunnittelu.....	23
4.3.2	Yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma	24
4.3.3	Rakennusten palo- ja poistumisturvallisuus	25
4.3.4	Rakennusten uloskäytävät ja kiinteistöjen pelastustiet.....	25
4.4	Vahingonkorvauslaki	26
4.4.1	Vahingon aiheuttajan korvausvastuu	26
4.4.2	Korvattava vahinko.....	27
4.4.3	Työnantajan korvausvastuu työntekijän virheessä	27
4.4.4	Työntekijän korvausvastuu	27
4.5	Työturvallisuuslaki	28
4.5.1	Työnantajan yleinen huolehtimisvelvoite.....	28
4.5.2	Työn vaarojen selvittäminen ja arviointi	29
4.5.3	Työntekijälle annettava koulutus ja ohjaus	29
4.5.4	Vikojen ja puutteiden korjaaminen ja niistä ilmoittaminen.....	29
4.5.5	Ensiavun järjestäminen työpaikalla	30
5	Viranomaisprosesseja	30
5.1	Lupamenettely.....	30
5.2	Valvontaviranomaistahoja	31
5.3	Viranomaisyhteistyö	33
6	Riskikartoitus	33

6.1	Riskianalyysimenetelmät	34
6.1.1	Potentiaalisten ongelmien analyysi	34
6.1.2	Syy-seuraus-kaavio	34
6.2	Riskienhallinta	35
6.3	Turvallisuuden osa-alueet	35
6.3.1	Henkilöturvallisuus	36
6.3.2	Ensiapu	36
6.4	Tila- ja paloturvallisuus	37
6.4.1	Toimitilan ulkopuolinen turvallisuus	38
6.4.2	Pelastustiet	38
7	Turvallisuussuunnitelma	39
7.1	Milloin turvallisuussuunnitelma tulee laatia?	42
7.2	Turvallisuussuunnitelman sisältö	42
8	Pelastussuunnitelma	43
8.1	Milloin pelastussuunnitelma vaaditaan?	43
8.2	Pelastussuunnitelman sisältö	44
9	Järjestäjän vastuut, velvollisuudet ja vakuutukset	47
9.1	Korvausvelvollisuus	47
9.2	Vakuutukset	48
9.2.1	Kuinka löytää oikea vakuutus?	48
9.2.2	Vastuuvakuutus	49
9.2.3	Kiinteistön omistajan vastuuvakuutus	49
10	Opinnäytetyön prosessista	49
10.1	Haastattelut	51
10.2	Kysely	51
10.3	Havainnointi	52
10.4	Pilotointi	53
10.5	Johtopäätökset	54
10.5.1	Työhön liittyviä tulevaisuuden kehittämiskohteita	56
10.5.2	Käytännön ohjeita työkalun käyttämiseen	57
10.6	Arviointi	58
	Lähteet	59
	Kuviot	61
	Liite 1	62
	Liite 2	
	Liite 3	

Maaria Raulos

Tapahtumaturvallisuus - tietopaketti ja työkalu pienen kokoluokan tapahtumien turvallisuussuunnitteluun

Vuosi 2011

Sivumäärä 72

Suomessa järjestetään vuosittain paljon erilaisia pienemmän kokoluokan tapahtumia, konferensseja, kokouksia, asiakastilaisuuksia ja muita tilaisuuksia, joissa tapahtumaturvallisuuteen liittyvät toimenpiteet ovat valitettavan usein joko riittämättömiä tai jäävät kokonaan huomioidatta. Helsingin poliisilaitoksen lupamenettelyssä käsitellään vuositasolla keskimäärin noin 450 erilaista tapahtumiin liittyvää ilmoitusta tai viranomaisprosessia (Poliisin tilastot 2010), mutta todellisuudessa järjestettävien tapahtumien ja ilmoitusvelvollisuuden täyttävien tapahtumien määrä on huomattavasti suurempi. Lainsäädäntö asettaa tapahtumajärjestäjälle erilaisia veloituksia ja vastuita, mutta tietoisuuden ja osaamisen puuttuessa veloitteet jäävät monissa tapahtumissa täyttymättä. Syynä tähän ovat monissa tapauksissa tiedon puute, osaamattomuus ja asennekysymykset.

Tämä opinnäytetyö on tutkimuksellinen kehitystyö, jonka tarkoituksena on ollut laatia tietopaketti tapahtumaturvallisuudesta sekä tapahtumaturvallisuuden suunnittelua helpottavat tieto- ja työkortit, jotka liitetään pienten ja keskisuurten yritysten, pk-rh:n foorumille osaksi entuudestaan laajaa turvallisuuden työkalusarjaa. Opinnäytetyössä on hyödynnetty kirjallista materiaalia sekä koottu yhteen aihetta käsittelevä ajantasainen lainsäädäntö. Lisäksi tutkimusmenetelminä on käytetty haastatteluja, kyselyä ja havainnointia. Opinnäytetyön tuotos, tieto- ja työkortit, on opinnäytetyöprosessin aikana testikäytetty kansainvälisessä konferenssissa Helsingissä kesäkuussa 2011.

Opinnäytetyö rakentuu yleisestä tapahtumia käsittelevästä osiosta, tapahtumia koskevasta ajantasaisesta lainsäädännöstä, riskienhallintaosiosta, turvallisuus- ja pelastussuunnittelua koskevista osioista sekä vastuita, velvollisuuksia ja vakuuttamista koskevista osioista. Opinnäytetyön alussa on esitelty opinnäytetyön tutkimuksellinen osuus menetelmien ja rajauksineen ja lopussa on kirjoitettu itse prosessista ja työkalun pilotoinnista.

Opinnäytetyön tuotoksen, työ- ja tietokortin käytännöllisyydestä on opinnäytetyön julkaisuvaiheessa käyttäjäkokemuksia vain yhdestä tapahtumasta. Tämän takia aihe-alueesta on tarjolla tulevaisuudessakin jatkokäsittelymahdollisuuksia. Useampien käyttäjäkokemusten jälkeen tieto- ja työkortista löytyy todennäköisesti hyvä pohja jatkokehittämiselle.

Opinnäytetyön yhtenä tavoitteena on ollut turvallisuusnäkökulman nouseminen entistä enemmän esille ja huomioitavaksi asiaksi jo tapahtuman suunnitteluvaiheessa. Julia Rutheford Silversin (2008, 17) sanoin ”*Hope is not an action plan*”.

Maaria Raulos

Events security - Information package and security tool for planning smaller sized events

Year	2011	Pages	72
------	------	-------	----

Multiple smaller sized events are arranged in Finland every year, such as conferences, meetings, customer events and other events where security is unfortunately often ignored or the procedures adopted are insufficient. In the Helsinki Police Department's license procedure office approximately 450 different announcements are handled yearly concerning events (Police statistics 2010). In reality the number of the events arranged with an obligation to declare is much larger. Legislation sets various obligations and responsibilities to the organizer but because of the absence of knowledge and capability duties are often not fulfilled. The reason for this is in many cases lack of information, incapability and attitude.

The purpose of this research-based thesis has been to create an information package of events security and an information card and job card to help the planning of events security. Those cards are going to be linked to a security forum called PK - RH (Risk Management of Small and Medium-sized Enterprises). There is already a wide range of security tools in that forum. Literary sources have been utilized for this thesis and relevant valid legislation has been collected. In addition, interviews, questionnaires and observation have been used as research methods. The information and job cards were tested in an international conference in Helsinki in June 2011.

This thesis consists of different types of sections; general overview of events, legislation concerning events, risk management, security and rescue planning as well as sections about responsibilities, obligations and insurance policies. At the beginning of the thesis the research-based part with the methods used has been introduced. The final part of the thesis introduces the thesis process and the tool testing.

When publishing this thesis there was authentic user experience from only one event. Therefore in the future there are prospective development possibilities in this subject area. After multiple user experiences the information and job card will offer a good basis for development.

One of the objectives of this thesis has been to emphasize the increasing importance of the security perspective which should be recognized during the planning process. Quoting Julia Rutherford Silvers "The hope is not an action plan".

Keywords: Events security, security planning, events

1 Johdanto

Suomessa järjestetään vuosittain tuhansittain erilaisia tapahtumia. Osa näistä tapahtumista voidaan luokitella konferensseiksi, kokouksiksi, asiakastilaisuuksiksi ja muiksi pienemmän kokoluokan tapahtumiksi, joita ei välttämättä nähdä järjestäjän taholta tapahtumina, jotka vaatisivat turvallisuuden kannalta järjestelyjä. Lain velvoitteet järjestäjää kohtaan saattavat jäädä täyttymättä pelkästään määrittelyongelman ja tietoisuuden puutteen takia. Turvallisuus nähdään tärkeänä arvona, mutta valitettavasti toimenpiteet turvallisuuden luomiseksi ja säilyttämiseksi jäävät helposti suorittamatta.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli laatia tapahtumaturvallisuuden tietopaketti kohderyhmän tarpeisiin sekä erilliset tapahtumaturvallisuuden suunnittelussa hyödynnettävät tieto- ja työkortit. Tieto- ja työkortit liitetään Internetissä olevaan, entuudestaan laajaan Pienten ja keskisuurten yritysten riskienhallinnan, pk-rh:n, foorumiin muiden turvallisuutta käsittelevien työkalusarjojen joukkoon.

Opinnäytetyö on tutkimuksellinen kehittämistyö, jossa menetelminä käytettiin haastatteluja, kyselyä sekä havainnointia. Lisäksi aihe-alueella käsittelevällä kirjallisuudella ja ajantasaisella lainsäädännöllä oli oleellinen osa tiedonhankinnassa. Konstruktiiivisella tutkimuksella tähdättiin konkreettiseen lopputulokseen, käytännönläheiseen ongelmanratkaisuun luomalla malli, työkortti, tapahtumaturvallisuuden suunnittelua varten. Samalla opinnäytetyön tekijä toivoo turvallisuustietoisuuden kasvavan osana pienemmänkin kokoluokan tapahtumien suunnittelua.

2 Opinnäytetyön taustat ja tavoitteet

Tapahtumaturvallisuus on käsitteenä laaja kokonaisuus joka kokoaa alleen lukuisia erilaisia tapahtumia erilaisine vaatimuksineen. Tapahtumaturvallisuus on erilaisia tapahtumia koskevaa laaja-alaista turvallisuutta suunnittelusta toteutukseen. Tapahtumaturvallisuuteen liittyy olennaisesti myös lainsäädäntö ja riskienhallinta. Tapahtumaturvallisuuden tavoitteena on turvata tapahtuman kokonaisvaltainen, onnistunut toteutus turvallisuuden ja riskienhallinnan osa-alueella. Tapahtumaturvallisuuteen oleellisesti liittyvään riskienhallintaan voidaan sisällyttää myös erilaiset liiketoiminta- ja rahoitusriskit sekä jatkuvuussuunnittelu, jotka ovat olennainen osa tapahtumajärjestäjän liiketurvallisuutta ja jatkuvuussuunnittelua.

Henkilölle, joka ei omaa kokemusta turvallisuussuunnittelusta, kokonaisuuden ja vaatimusten hahmottaminen voi olla hyvinkin hankalaa yhtenäisen ja selkeän linjan puuttuessa. Tapahtuman järjestäjää koskevat erilaiset vaatimukset ja velvoitteet myös lukuisten eri lakien puolelta. Opinnäytetyöni tekemisen varrella suorittamistani haastatteluista ilmeni, kuinka tapahtumaturvallisuus koetaan järjestäjälle vieraaksi ja vaikeaksi aihe-alueeksi. Tapahtumaturvalli-

suus voi olla järjestäjälle vaikea kenttä, eikä järjestäjä välttämättä ole tietoinen järjestäjää koskevista velvollisuuksista. Tämä vahvisti myös poliisin työssäni saamiani havaintoja siitä, etteivät järjestäjät ole riittävän tietoisia tapahtumaturvallisuudesta kokonaisuutena ja siitä, miten tapahtumaturvallisuus liittyy oleellisena osa-alueena tapahtuman järjestämiseen.

Opinnäytetyössäni tein haastatteluja henkilöille, jotka työskentelevät erilaisten tapahtumien järjestämisen parissa. Oletusarvoni oli, että näillä henkilöillä olisi ollut myös näkemyksiä ja kokemuksia turvallisuudesta osana tapahtumien järjestämistä sekä varsinkin ymmärrystä turvallisuuden osa-alueesta. Yllätyksekseni havaitsin, miten vähän turvallisuutta käytännössä huomioitiin Suomen mittakaavassa merkittävässä kokoontumispaikoissa henkilökunnan tasolla. Havaintojeni mukaan tämä johtui ehdottomasti tietouden puutteesta ja siitä ajatuksesta, että ”ei täällä lintukodossa tapahdu mitään”. Opinnäytetyöni aiheelle oli siis selkeästi havaittavissa tilausta varsinkin tietoisuutta nostattavana tekijänä. Tietoisuuden lisääntyessä on realistista odottaa muutosta myös asenteisiin turvallisuutta kohtaan. Asennekysymykset ja yleinen suhtautuminen turvallisuuteen ovat oleellisimpia asioita puhuttaessa onnistuneesta turvallisuudesta ja sen suunnittelusta.

Alkusysäys opinnäytetyöni aiheen valinnalle syntyi, kun eräs suomalainen toimialajärjestö otti minuun yhteyttä tulevan tapahtumansa turvallisuusjärjestelyihin liittyen. Ilmeni, että tapahtumaturvallisuus koetaan vaikeaksi osa-alueeksi hallita ja järjestävän velvollisuudet eivät oleet lainkaan selkeitä tapahtuman järjestäjälle itselleen. Oli selvää, että tilausta löytyi opinnäytetyölle, joka käsittelee tapahtumaturvallisuutta tavalla, joka hyödyttäisi yksittäisiä tapahtuman järjestäjiä. Opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa Laurea-ammattikorkeakoulun lehtori Juha Kreuz antoi vinkin opinnäytetyön laajentamisesta entuudestaan tunnettuun Internetissä olevaan turvallisuustyökalujen sarjaan, josta puuttui kokonaan tapahtumaturvallisuuden osa-alue. Kyseinen turvallisuuden laaja-alainen Internet - sivustolla oleva foorumi on nimeltään Pienten ja keskisuurten yritysten riskienhallinta eli pk-rh. Sivusto käsittelee yritysten riskienhallintaa erilaisista näkökulmista sisältäen eri aihealueiden työkortteja ja turvallisuustyökaluja. Työkortit oli todettu toimiviksi ja sarjaa haluttiin kehittää kattamaan mahdollisimman laajasti erilaisia turvallisuuden osa-alueita.

Opinnäytetyöni tavoitteena on tehdä laadukas ja toimiva työ, josta on hyötyä ja apua tulevaisuudessa. Opinnäytetyöni on tietopaketti tapahtumaturvallisuudesta ja toivon, että se palvelee jatkossa tapahtumanjärjestäjiä myös eräänlaisena tietoisuutta herättelevänä tekijänä. Tätä voidaan pitää yhtenä työni tavoitteena. Valmistuneen tietopaketin kohderyhmänä ovat pienemmän luokan tapahtumat, kuten erilaiset konferenssit, yritys- ja asiakastapahtumat sekä kokoukset. Puhuttaessa pienemmän luokan tapahtumista tarkoitetaan tässä työssä tapahtumia, joissa osallistujamäärä jää pääsääntöisesti alle 300 henkilöön. Tietopaketin perusteella on laadittu myös tiivistetty muutaman sivun mittainen tietokortti sekä työkortti, josta jär-

jestäjä löytää omaan tapahtumaansa huomioitavia ja suunnittelua vaativia seikkoja ja asiakokonaisuuksia helposti. Tieto- ja työkorppi eivät tule toimimaan sovellettunakaan kattavana turvallisuussuunnitelmana kenellekään, vaan niiden tarkoitus on helpottaa järjestäjää huomiomaan oman tapahtumansa oleellimmat asiat lakeja ja vastuita unohtamatta auttaen järjestäjää hahmottamaan tapahtumaturvallisuuden laajan kokonaisuuden. Toivon, että opinäytetyöni tulee lisäämään tietoisuutta tapahtumaturvallisuuden laajassa toimikentässä ja tästä seurauksena olisivat entistäkin turvallisemmat tapahtumat!

2.1 Opinnäytetyön rajaukset

Tapahtumaturvallisuus on laaja käsite. Tapahtumia on vuosittain pelkästään Suomessa tuhansia erilaisia ja näin ollen opinäytetyöni ei voi palvella kaikkia tapahtumia tai järjestäjiä. Varsinkin laajat ja suuret tapahtumat ovat pitkälti oma lukunsa niiden erityispiirteiden ja vaatimusten takia. Opinnäytetyöni tarkoituksena on palvella lähinnä pienempien tapahtumien järjestäjiä tarjoamalla heille tietoisuutta ja selkeyttä tapahtumaturvallisuudesta ja sen suunnittelusta, sekä herätellä havaitsemaan omat vastuut, velvoitteet ja huomioitavat asiat niin, että järjestäjä osaa ottaa yhteyttä oikeisiin viranomaistahoihin sekä täyttää velvoitteensa.

Opinnäytetyöni kohderyhmänä ovat erilaiset tapahtumat, joissa ei ole merkittäviä turvallisuusuhkia tai riskejä, sekä ne ovat yleensä yksityistilaisuudeksi tai pieniksi yleisötilaisuudeksi määriteltäviä tapahtumia. Tapahtumien yksityisyyden takia tarkkoja tilastoja ei vuosittaisista määristä ole saatavilla, mutta varmuudella voidaan puhua useista tuhansista tapahtumista vuosittain. Kohderyhmästä esimerkkeinä voidaan mainita erilaiset kokoukset, konferenssit, esittelytilaisuudet, asiakastilaisuudet ja yrityksen juhlat tai muut kokoontumiset, jotka eivät vaadi merkittäviä turvallisuussuunnitelmia tai käytännön toteutuksia.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on tämän kohderyhmän tietoisuuden ja kyvykkyyden lisääminen niin, että he kykenevät itse huomioimaan turvallisuuskokemuksensa ja mahdolliset jatkotoimenpiteet toteutuksen tasolle saakka sekä tarvittaessa kääntymään oikeiden viranomaisten puoleen. Mielestäni oleellista on myös järjestäjää koskevien vastuiden ja velvollisuuksien esiin tuonti, koska kyseessä on merkittävä osa liiketoiminnan riskienhallintaa.

2.2 Opinnäytetyön kehittämismenetelmät

”Tyypillisesti kehittämistoiminnassa pyritään jonkin konkreettisen asian muuttamiseen, mutta ei niinkään tiedon tuottamiseen tutkimuksen merkityksessä” (Rantanen 2011). Konstruktivisessa tutkimuksessa tavoitteena on käytännön ongelman ratkaiseminen luomalla jokin konkreettinen tuotos, esimerkiksi ohje, käsikirja, malli, menetelmä tai suunnitelma. ”Konstruktivisessa tutkimuksessa pyritään hyvin käytännönläheiseen ongelmanratkaisuun luomalla uusi

rakenne. Konstruktivisessa tutkimuksessa on oleellista sitoa käytännön ongelma ja sen ratkaisu teoreettiseen tietoon.” (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 65.)

”Tutkimuksellisessa kehittämistyössä korostuu toiminnallisuus, parannusten hakeminen ja ideoiden ja ratkaisujen toteutettavuuden varmistaminen tutkimuksen keinoin. Tutkimuksellista kehittämistyötä eivät ohjaa ensisijassa teoreettiset vaan käytännölliset tavoitteet, joihin haetaan tukea teoriasta. Tulosten hyödyllisyys kytkeytyy vahvasti niiden siirtämiseen käytäntöön.” (Ojasalo ym. 2009, 20.) Anttilan (2008) mukaan tutkimuksellinen kehittämistyö kohdistuu käytännöllisiin kysymyksiin esimerkiksi kehittämällä uusia tai parantamalla menetelmiä. ”Uusi toimintamalli on sekä mahdollisuuksien että uhkien lähde. Näiden ristiriitojen ratkomisen kautta uusi malli muuttuu uudeksi käytännöksi.” (Engeström 1998, 149.)

Koska opinnäytetyöni tuloksena oli syntymässä kokonaisuutena tietopaketti ja varsinaisena lopputuotoksena tiivistetty tietokortti sekä järjestäjän suunnittelua ja kokonaisuuden hahmottamista helpottava työkortti, oli sopivan menetelmän löytäminen aluksi hankalaa. Menetelmiä vertailtuani päädyin konstruktiviseen tutkimukseen, joka on tutkimuksellista kehitystyötä. ”Tutkimuksellisessa kehitystyössä korostuu toiminnallisuus, parannusten hakeminen ja ideoiden ja ratkaisujen toteutettavuuden varmistaminen tutkimuksen keinoin” (Ojasalo ym. 2009, 20). Ojasalon ym. (2009, 38) mukaan konstruktivisessa tutkimuksessa tavoitteena on käytännön ongelman ratkaisu luomalla uusi konstruktio eli jokin konkreettinen tuotos kuten esimerkiksi ohje, käsikirja, malli, menetelmä tai suunnitelma. Konstruktivisessa tutkimuksessa muutos kohdistuu johonkin konkreettiseen kohteeseen. Muutos on tärkeää sitoa aikaisempaan teoriaan. Kehitetyn ratkaisun toteuttaminen ja käytännön toimivuuden ja hyödyllisyyden arviointi ovat keskeinen osa konstruktivistista tutkimusta. ”Konstruktivinen tutkimus osoittaa tekemisen mahdolliseksi, muttei osoita ratkaisun hyvyttä” (Tieteellinen tieto 2005).

Opinnäytetyö on konstruktivinen ja tutkimuksellinen. Työssä tutkimuksellinen kehittämistyö on ollut avainasemassa; työtä ovat ohjanneet ensisijaisesti käytännölliset tavoitteet, jossa on nimenomaisesti tukeuduttu jo olemassa olevaan teoriaan sekä opinnäytetyöprosessissa käytetyillä menetelmillä hankittuun tietoon. Opinnäytetyön tuotos, tieto- ja työkortit ovat konstruktiviselle tutkimukselle ominainen konkreettinen tuotos.

Tavoitteenani oli saada laaja, hankalaksi ja rikkonaiseksi koettu tietomäärä tiivistettyä tietopaketti ja kärjistää tietopaketti vielä parin sivun mittaiseksi tietokortiksi sekä työkortiksi liitettäväksi aiemmin mainittuun Internet - sivustoon. Laajasta aihealueesta oli jo entuudestaan hyvää ja käyttökelpoista tietoa saatavilla kirjallisissa teoksissa, mutta tiedon käytettävyyden ongelmana oli sen hajanaisuus eri lakeja myöten. Lisäksi koin, että haastattelut, kyseilyt ja havainnointi sekä työssäni poliisina yli neljän vuoden aikana keräämäni turvallisuusalan kokemus lukuisista erilaisista tilanteista, tapahtumista ja ihmisistä olivat oleellisia asioita

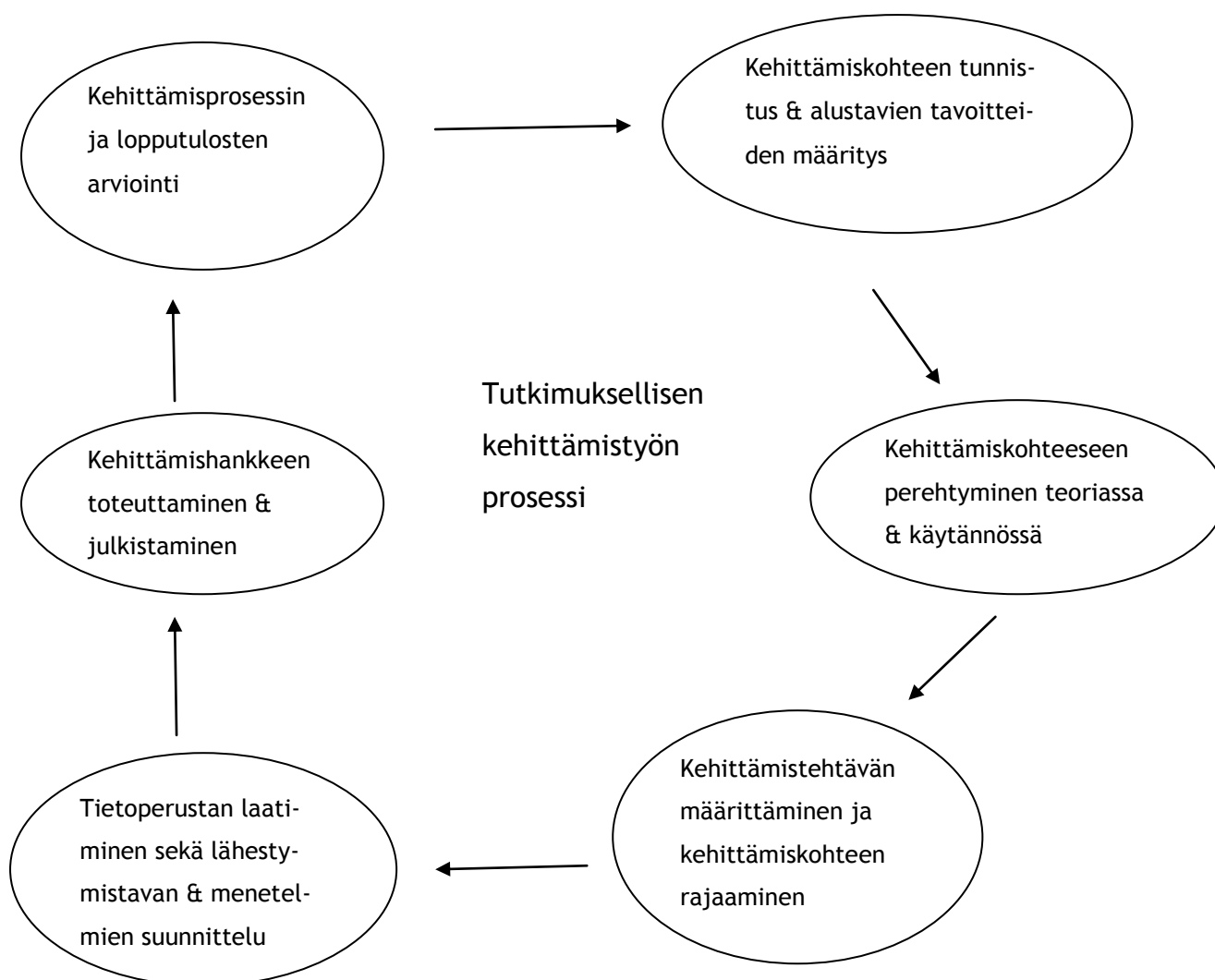
opinnäytetyöni laadukkaan lopputuloksen varmistamiseksi. Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda ennen kaikkea käytännönläheinen työ.

Tutkimuksellisessa kehitystyössä korostuu toiminnallisuus, jota ohjaavat ensisijaisesti käytännölliset tavoitteet. Mielestäni tämä toteutui hyvin omassa työssäni; jo olemassa oleva teoreettinen tieto sekä aiheeseen vahvasti sidotut eri lait pohjaavat lopputuotostani, tieto- ja työkortteja, joiden ensisijainen tarkoitus on olla ennen kaikkea käytännönläheisiä ja helppokäyttöisiä selkeän toimintamallin, uuden rakenteen, avulla.

Tutkimuksellisen kehitystyön prosessissa on kolme oleellista osa-aluetta; suunnittelu, toteutus ja arviointi. Itselläni toteutuivat nämä kaikki osa-alueet hyvinkin luonnollisesti työn edetessä. Työkalun suunnittelu oli pitkä prosessi, joka oli muotoutunut mielessä jo jonkin aikaa. Ensimmäisen toteutuksen jälkeen oli edessä arviointi työkalun raakaversioon pilotoinnin yhteydessä. Arvioinnista palattiin jälleen suunnittelun kautta toteutukseen. Arvioinnin yhteydessä käytettiin tutkimuksellisia menetelmiä, joiden tulosten avulla työkalua kehitettiin ja hiottiin koekäyttäjryhmältä tulleiden kommenttien mukaan. Työkalun muoto saattaa vielä muuttua ennen pk-rh:n foorumilla julkaisua. Kyseisen foorumin puheenjohtajan Anneli Grönfors-Laitisen kanssa sovittiin jo työn suunnitteluvaiheessa foorumin oikeudesta muokata sisältöjä mm. graafisesti Internet-sivuston yhtenäisen ilmeen takia.

Engeströmin (1998, 149) mukaan uuden toimintatavan vakiintuminen mahdollistaa sen arvioinnin. Tieto- ja työkorttien toimivuudelle ja tarkoituksenmukaisuudelle arviointi on oleellista; vasta laajempien käyttäjäkokemusten jälkeen voidaan suorittaa kattavampi arvio korttien toimivuudesta ja laajuudesta kuin mitä arviointi korttien tekemisen aikana oli mahdollista suorittaa. Tämä luo työkalulle ja aihe-alueelle laajasti jatkokehitysmahdollisuuksia esimerkiksi tulevaisuudessa opinnäytetyön aiheena tai foorumin luonnollisen kehityksen ja päivityksen yhteydessä. Päivityksen tarpeellisuus syntyy esimerkiksi muutoksista ajantasaisessa lainsäädännössä.

Seuraavalla sivulla on esitelty tutkimuksellisen kehittämistyön prosessi kuviona.



Kuvio 1; Tutkimuksellisen kehittämistyön prosessi. (Ojasalo ym. 2009, 24.)

2.3 Kehittämistyötä tukevat menetelmät

Koska kyseessä on ehdottomasti käytännönläheinen opinnäytetyö, koin että vahvan teoreettisen tietouden lisäksi opinnäytetyöhön tarvitaan ensikäden uutta ja ajankohtaista tietoa, joka on räätälöity juuri opinnäytetyöni kohderyhmää ajatellen. Kehittämistyötä tukeviksi menetelmiksi valitsin kyselyn, haastattelun ja havainnoinnin.

”Havainnointi on hyödyllinen menetelmä kehitystyöhön. Hyödyllistä tietoa saa usein menemällä itse paikalle tarkkailemaan todellisia tapahtumia kuin esimerkiksi vaan kyselyillä ja haastatteluilla.” (Ojasalo ym. 2009, 42.) ”Havainnointia voidaan tehdä sekä ihmisen verbaalisesta että nonverbaalisesta ilmaisusta” (Havainnointi eli observointi 2011). Tämä oli tärkeä kriteeri menetelmää valittaessa; tiesin että varsinkin turvallisuudesta puhuttaessa usein teot ja sanomiset eivät välttämättä täysin vastaa tosiaan. Tämän takia koin aidon oikean tiedon hankkimisen elävästä elämästä olevan oleellista työkalun parantamisen kannalta. ”Havain-

nointi on todellisen elämän ja maailman tutkimista; se välttää keinotekoisuuden, joka on monien muiden menetelmien rasitteena” (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 213). Havainnointia suoritettiin kesäkuussa 2011 aiemmin mainitussa nelipäiväisessä konferenssissa. Havainnointi oli hyödyllistä ja mielekästä työn tekemisen kannalta ja antoi aitoa tietoa siitä, miten asiat käytännössä etenivät alkujärjestelyistä huolimatta. Havainnoinnin tuloksista on kerrottu kappaleessa 10.3 Havainnointi.

Haastattelu valikoitui menetelmäksi sen takia, että koen haastatteluista saadun tiedon yleensä mielenkiintoiseksi, hyväksi tietolähteeksi, jolla on mielestäni paljon arvoa mm. opinnäytetyöprosessissa. Haastattelussa mennään paitsi tiedon luokse, myös kokemuksen luokse. Ja aidot kokemukset, niin hyvät kuin huonotkin, sekä näkökulmat aiheesta käytännössä ovat arvokkaita luotaessa käytännönläheistä toimintamallia. ”Avoimessa haastattelussa haastatteli selvittelee haastateltavan ajatuksia, mielipiteitä, tunteita ja käsityksiä sen mukaan kuin ne tulevat vastaan keskustelun kuluessa” (Hirsjärvi ym. 2010, 209). Haastattelut toteutettiin avoimena haastatteluna, jolle on ominaista joustavuus ja keskustelunomaisuus. Olin etukäteen miettinyt aihealueet ja valmiit kysymykset, joista oli apua avointa haastattelua tehdessä. Valmiit kysymykset suuntasivat haastattelua, mutta jättivät sen silti avoimeksi ja antoivat mahdollisuuden sujuvaan keskusteluun. Mielestäni tämä oli toimiva haastattelun muoto tässä tilanteessa, koska tilanne jokaisen haastateltavan kanssa oli yksilöllinen. Lisäksi avoimuus antoi mahdollisuuden joustavaan ja vapaamuotoiseen keskusteluun sen sijaan, että keskustelussa olisi pitänyt pysyä vain tiettyjen raamien sisällä. Haastateltaviksi henkilöiksi pyrin valitsemaan sellaisia henkilöitä, joilla oli omaa kokemusta monipuolisesti opinnäytetyöni kohderyhmän kaltaisista tapahtumista järjestäjänä. Alkualettamukseni mukaan näillä tapahtumajärjestämisen ammattilaisilla oli vahva näkökulma ja tietoisuus myös turvallisuuteen.

Kysely valikoitui menetelmäksi sen käytettävyyden takia. ”Kyselyn toteuttamistapaan, kysymysten sisältöön ja vastaajajoukon rajaamiseen vaikuttaa se, mitä tutkimuksessa halutaan saada selville” (Kyselyt 2011). Työkalun raakaversioiden pilotoinnin yhteydessä suppea kysely hyvin rajatulle vastaajajoukolle oli toimiva menetelmä kehityssuunnan ja parannusehdotusten kartoitukseen. Käytännössä kyselyn vastaajajoukko koostui kaikista niistä henkilöistä, jotka aktiivisesti järjestivät kyseistä konferenssia. Työn kannalta suurempaakin vastaajajoukkoa olisi voinut mielellään käyttää, mutta konferenssin järjestäjämäärä oli pieni eikä näin ollen vastaajajoukkoa saatu kasvatettua. ”Kysely kehittämistyössä sopii usein hyvin esimerkiksi lähtötilanteen selvittämiseen tai loppuvaiheen kehittämistyössä saavutettujen tulosten arviointiin. Kysely voidaan tehdä paperisella lomakkeella tai esimerkiksi haastatteluna, jolloin haastatteli täyttää lomakkeen. Kysymysten tulee olla yksiselitteisiä ja helposti vastattavissa. Kyselyissä on keskeistä perusjoukon ja otoksen määrittäminen, jotta kyselystä voidaan tehdä johtopäätöksiä ja pohtia tulosten yleistettävyyttä.” (Ojasalo ym. 2009, 41.)

Kyselyssä pyydettiin vastaajia arvioimaan työkalua asteikolla 1-5 arvolla 5 ollessa erittäin hyvä. Arvioitavat aihe-alueet olivat työkalun selkeys, toimivuus, laajuus ja käyttäjäystävällisyys. Aihealueet saivat seuraavat arvot; selkeys 3.3 (arvot 3, 3 ja 4), toimivuus 3.3 (arvot 3, 4 ja 3), laajuus 4.3 (arvot 5, 4 ja 4) sekä käyttäjäystävällisyys 3.6 (arvot 4, 4 ja 3). Tämän perusteella voitiin havaita, että työkalu kaipasi käyttäjien mielestä hiomista eniten toimivuuden ja selkeyden kannalta. Suullisissa kommentteissa esiin nousi vieraan aihe-alueen laajuus, joka aiheutti epävarmuutta työkalun käytössä. Työkalun laajuutta ja aihe-alueiden runsautta kiiteltiin, mutta tarve perehtyä moniin aiheisiin tuntui käyttäjistä työläältä ja aikaa vievältä.

Kyselyn suppeat tulokset työn kannalta olivat hyödyllisiä, mutteivät antaneet niin merkittävää lisäarvoa kuin mitä kyselyllä suunnitteluvaiheessa haettiin. Tähän todennäköisesti vaikutti vastaajien arkuus kritisoida testattavana olevaa työkalua aihe-alueesta, joka ei ollut vastaajille tuttu. Lisäksi vastaajat pitivät lainsäädäntöä vaikealukuisena sen tulkittavuuden takia. Vastaajat kokivat, etteivät olleet varmoja löysivätkö juuri itseään koskevan oleellisen tiedon. Tämä vaatii viitseliäisyyttä ja perehtymistä järjestäjältä itseltään. Koska työkalua ei tässä työssä ole mahdollista räätälöidä toimivuutensa takia juuri pilotointiorganisaatiolle sopivaksi, jää vastuu tiedonhankinnasta osittain myös järjestäjälle itselleen. Kyselyssä oli aistittavissa se, että kaikki tieto olisi pitänyt olla heti saatavilla yksiselitteisesti ja mahdollisimman vähän aikaa vievästi. Työkalun kohderyhmän moninaisuuden takia yksiselitteisyys ei ole tarkoituksenmukaista työkalun toimivuuden kannalta. Työkalu antaa kuitenkin tiedon hankkimiseen hyvän alun ja opastuksen.

2.3.1 Haastatteluista

Konstruktivisessa tutkimuksessani on tavoitteena mm. luoda toimintaohjeet. Konstruktiviselle tutkimukselle on ominaista tukeutua jo olemassa oleviin teorioihin ja tietouteen. Oman työni luonteesta johtuen nämä tulevat vahvasti esille varsin luonnollisesti. Halusin kuitenkin tuoda työhön myös uutta tietoa ja näkökulmia sekä mikä mielestäni tärkeintä, käytännön havaintoja tapahtumien parissa työskenteleviltä. Pyrin valitsemaan haastateltavat paikoista, joilla olisi kokemusta juuri kohderyhmäni kaltaisista tapahtumista. Kyseessä oli jokaisella haastattelukerralla teemahaastattelu, jolle on ominaista se, ettei tarkkoja kysymysrunkoja tehdä etukäteen vaan haastattelu on luonnollista ennalta rajatun aihealueen ympärillä. Opin näytetyötänä varten haastattelin Scandic - hotelliketjun kokouspalvelujen Marina Congress Centerin Event Coordinator Taija Pehkosta, Hilton Kalastajatorpan tapahtumajärjestäjä Pirkko Taivalahoa, ryhmä- ja kokousmatkoihin erikoistuneen Herrankukkaron vastuuhenkilöä Olli Kangasta sekä pelastustoimen puolelta palomies-sairaankuljettaja Olli Huoposta.

Haastateltavat edustivat tai työskentelivät kohteissa, jotka ovat suuria tapahtumajärjestäjiä tai tilavuokraajia työn kohderyhmille. Heiltä haettiin autenttista tietoa ja kokemusta aihe-

alueesta. Kaikilla haastateltavilla on runsaasti kokemusta erilaisista tapahtumista ja niiden järjestämisestä. Sekä Scandic - hotelliketjulla että Hilton Kalastajatorpalla on kokemusta eritasoisista ja kokoisista tapahtumista valtiovierailujen tasoihin tapahtumiin saakka. Herrankukkaro on Turun saaristossa sijaitseva kokousmatkakohde, jossa varsinaisen virallisen osuuden ympärille rakennetaan myös erilaista vapaata ohjelmaa yöpymisineen, joten Herrankukkaron tapahtumatarjonta on laajempaa ja riskienhallinnallisesti vaativampaa kuin edellä mainittujen.

Olin ennen haastatteluja perehtynyt kunkin tapahtumia järjestävän yrityksen Internet - sivustoihin ja etsinyt tietoutta varsinkin turvallisuudesta ja siitä, miten se on huomioitu. Scandic - ketjun Internet - sivuilla tietoutta oli runsaasti saatavilla ja turvallisuusnäkökulmat oli huomioitu liiketoiminnassa. Tämä vahvisti entisestään oletustani siitä, että turvallisuusnäkökulma on omaksuttu tärkeäksi osaksi tapahtumajärjestämistä ja liiketoimintastrategiaa. Oletukseni mukaan myös asiakkaat painottavat tapahtumatilojen turvallisuusnäkökulmien huomioimista, suunnittelua ja varautumista.

Yllättäen kaikissa haastatteluissa esiin nousi se, kuinka vähän turvallisuudesta ollaan kiinnostuneita. Haastateltavien mukaan tiloja vuokraavat asiakkaat hyvin harvoin kysyvät turvallisuudesta mitään, tutustuvat tiloihin turvallisuusnäkökulmasta etukäteen tai ovat kiinnostuneita tiloja mahdollisista vartiointipalveluista tai ensiapumahdollisuuksista. Herrankukkaron Kangas kertoi kysyjien ja turvallisuussuunnitelmia ennakkoon tekevien olevan pitkälti ulkomaalaisia, lähinnä Amerikkalaisia. Kaikkien haastateltavien mukaan on hyvin harvinaista, että suomalaiset tapahtumajärjestäjät suunnittelisivat turvallisuusasioita vuokrattuihin tiloihin. Tiloihin ei myöskään ennakolta tutustuta turvallisuusnäkökulmasta eikä turvallisuusasioista juuri kysytä. Myöskään vastuiden jakautumisesta tai vakuuttamisesta ei haastateltavien mukaan yleensä kysytä tai vastuihin perehdytä. Haastateltavista vain yksi osasi suoraan kertoa, millainen vakuutus kyseisellä tapahtumajärjestäjällä on, mutta hänkään ei osannut eritellä, mitä kyseinen vakuutus pitää sisällään. Toisin sanottuna vastuiden jakaantuminen oli epäselvää myös itse järjestävälle ja tiloja vuokraaville taholle.

Mielestäni haastatteluista saatu tulos oli yllättävä. Osaltaan tähän saattaa tietysti vaikuttaa kyseessä olevien tapahtumien koko ja luonne sekä virheellinen oletusarvo siitä, että kun itse tapahtumaan käytettävä tila vuokrataan ulkopuoliselta taholta, siirtyy myös vastuu pois itse tapahtumajärjestäjältä. Pienemmän luokan tapahtumilta, jotka luokitellaan Kokoon-tumislain mukaisiksi yksityisiksi tapahtumiksi, puuttuu lain suurempiin tapahtumiin määrittelemä pakollinen turvallisuusvastaava. Tämä saattaa aiheuttaa sen, ettei järjestäjällä ole minkäänlaista kokemusta turvallisuudesta. Aihe jää myös helposti muiden ”tärkeämpien” ja akuutimpien asioiden alle järjestämisessä. Haastatteluista nousi jälleen esiin yleisen tietoisuuden puuttu-

minen ja turvallisuusasioiden huomiotta jättäminen pohjautuen osin siihen, ettei asiaan joka koetaan vaikeaksi tai kaukaiseksi, osata tai haluta puuttua.

2.4 Keskeisiä käsitteitä

Tapahtumiin ylipäättään liittyy paljon termistöä. Näen olennaisena selventää opinnäytetyösäni käytettäviä käsitteitä.

Yleisellä kokouksella *tarkoitetaan mielenosoitusta tai muuta kokoontumisvapauden käyttämiseksi järjestettyä tilaisuutta, johon muutkin kuin nimenomaisesti kutsutut voivat osallistua tai jota he voivat seurata. Yleisenä kokouksena ei kuitenkaan pidetä sellaista mielenosoitusta, joka on tarkoitettu ainoastaan yksittäisten henkilöiden mielipiteen ilmaisemista varten.* (Kokoontumislaki 2§.)

Yleisötilaisuudella *tarkoitetaan yleisölle avoimia huvitilaisuuksia, kilpailuja, näytöksiä ja muita niihin rinnastettavia tilaisuuksia, joita ei ole pidettävä yleisinä kokouksina. Jos tilaisuuteen osallistuminen edellyttää kutsua tai määrätyn yhteisön jäsenyyttä, sovelletaan siihen Kokoontumislain säännöksiä yleisötilaisuudesta, jollei tilaisuutta osanottajien lukumäärän, tilaisuuden laadun tai muiden erityisten syiden perusteella voida pitää luonteeltaan yksityisenä.* (Kokoontumislaki 2§.)

Yksityistä tilaisuutta ei laissa määritellä tarkemmin kuin jos tilaisuuteen osallistuminen edellyttää kutsua tai määrätyn yhteisön jäsenyyttä, sovelletaan siihen Kokoontumislain säännöksiä yleisötilaisuudesta, jollei tilaisuutta osanottajien lukumäärän, tilaisuuden laadun tai muiden erityisten syiden perusteella voida pitää luonteeltaan yksityisenä (Kokoontumislaki 2 §). Tarkempuna rajauksena on kuitenkin tilanteesta riippuen pidetty käytännössä alle 200 osallistujaa. Yksityisen tilaisuuden rajaamisessa on kuitenkin aina katsottava kokonaisuutta, tapahtuman erityispiirteitä sekä mahdollisia erityisvaatimuksia ja järjestäjää kohtaan asetettavia velvoitteita mm. viranomaisten puolelta.

Vapaasti järjestettävä yleisötilaisuus ”on tilaisuus, joka on yksityinen tai muutoin vähäisenä pidettävä. Näitä ovat esimerkiksi häät, merkkipäivät ja pienet kyläjuhlat.” (Vuoripuro 2007, 14.)

Tilaisuuden järjestäjä ”vastaa järjestyksen ja turvallisuuden säilymisestä, lain noudattamisesta tilaisuudessa sekä viime kädessä kaikista tilaisuuden aiheuttamista henkilö- ja omaisuusvahingoista” (Vuoripuro 2007, 11).

Turvallisuusvastaava tulee olla nimettyä kaikissa yleisötapahtumissa. Turvallisuusvastaavan vastuulla on koko tapahtuman turvallisuus sekä vastaavan tulee tarvittaessa tehdä tiivistä yhteistyötä alueen viranomaisten kanssa koko tapahtumaprosessin ajan.

Pelastussuunnitelma ”on yleisötilaisuuden järjestäjän tekemä ja pelastusviranomaisen hyväksymä suunnitelma, jossa selvitetään miten ehkäistään vaaratilanteiden syntymistä, miten varaudutaan henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteessa ja miten varaudutaan omatoimisiin pelastustoimenpiteisiin. Se voi olla osa laajempaa turvallisuussuunnitelmaa, jonka toteuttaminen on lupapäätöksen ehtona.” (Vuoripuro 2007, 14.)

Turvallisuussuunnitelma on yleisötilaisuuden järjestäjän tekemä laatima suunnitelma siitä, mitä riskejä ja uhkia tilaisuuteen kohdistuu ja miten nämä huomioidaan tilaisuuden järjestämisessä. Turvallisuussuunnitelma on aina jokaiselle tapahtumalle yksilöllinen. Pelastussuunnitelma liitetään yleensä osaksi turvallisuussuunnitelmaa ja kokonaisuus esitetään lupaviranomaiselle lupamenettelyä varten.

Lupapäätös ”on poliisin eli yleisötilaisuuksien lupaviranomaisen tekemä päätös, jossa tilaisuuden järjestäjän tapahtumailmoitukseen ja siihen liittyviin lisäselvityksiin perustuen annetaan lupa järjestää yleisötilaisuus tietyin ehdoin. Päätös voi olla myös kielteinen.” (Vuoripuro 2007, 14.) Erityisiä ehtoja voivat olla esimerkiksi järjestyksenvalvojien asettaminen, ensiavun tai liikenteenohjauksen järjestäminen.

Yleinen paikka.” Yleisellä paikalla tarkoitetaan sellaisia paikkoja, jotka on tarkoitettu yleisesti käytettäväksi, tai joita tosiasiallisesti yleisesti käytetään riippumatta siitä kuka paikat omistaa. Tyypillisiä yleisiä paikkoja ovat tiet, kadut, jalkakäytävät, torit, puistot, uimarannat, urheilukentät, hautausmaat, yleisön käytössä olevat rakennukset, kulkuneuvot, virastot, toimistot ja ravintolat. Yleisten paikkojen ulkopuolelle jäävät kotirauhan suojaamat paikat kuten asunnot, loma-asunnot, hotellihuoneet, teltat, asuntoautot ja -vaunut, asuttavat alukset, asuintalojen porraskäytävät sekä asukkaiden käytössä olevat piha-alueet rakennuksineen.” (Yleinen paikka 2011.)

Vaara ”on vahingon lähde tai vahingon mahdollistava olosuhde” (SFS-IEC-60300-3-9).

Riski ”on todennäköisyyden ja sen seurausten yhdistelmä” (ISO Guide 2009, 73). Riskiin liittyy kolme tekijää; tapahtuman epävarmuus, tapahtumaan liittyvät odotukset sekä tapahtuman laajuus ja vakavuus.

Riskien arviointi ”on prosessi, joka muodostuu riskin tunnistamisesta, riskianalyysistä ja analyysiä seuraavasta arvioinnista, jossa määritellään, onko hyväksyttävä riski saavutettu” (ISO Guide 2009, 73).

Riskienhallinta ”on koordinoitua toimintaa, jolla johdetaan ja ohjataan organisaation toimintaa riskien suhteen” (ISO Guide 2009, 73).

Suurenerginen onnettomuus tarkoittaa tilannetta, jossa suuret energiat kohtaavat ja on todennäköistä, että kohtaaminen aiheuttaa mainittavia vammoja. Esimerkkinä voidaan mainita autojen törmäys kovassa vauhdissa tai tippuminen korkealta, jolloin on odotettavissa myös vammautumisen riski. Mikäli tapahtumassa on olemassa riski suurenergiseen onnettomuuteen, vaatii se yhteistyötä mm. palo- ja pelastusviranomaisten kanssa sekä poliisin lupamenettelyn erityisehtoineen.

Riskienhallinnan määritteistä on saatavissa lisätietoa SFS-ISO 31000 Riskienhallinta. Periaatteet ja ohjeet - standardista.

3 Yleistä tietoa tapahtumista

Välilikylän (2003, 9) mukaan Suomessa järjestetään vuosittain tuhansittain erilaisia tapahtumia, joista pelkkiä yleisötapahtumia järjestetään vuosittain yli 1500 kappaletta. Erilaisia urheilu-, musiikki-, festivaali, kokoontumis-, kulttuuri ja kokoustapahtumia järjestetään erityisesti kesällä. Vuonna 2006 pelkästään kulttuuritapahtumiksi luokiteltavien tapahtumien yhteenlaskettu yleisömäärä oli lähes 2 miljoonaa (Finland Festivals 2011).

Tapahtumat voidaan jaotella seuraavasti luokkiin;

- 1) liike- ja yritystapahtumat
- 2) varainkeruutapahtumat
- 3) näyttelyt ja messut
- 4) viihdetapahtumat
- 5) festivaalit
- 6) valtion tapahtumat
- 7) markkinointitapahtumat
- 8) tapaamiset ja kokoukset
- 9) sosiaaliset tapahtumat
- 10) urheilutapahtumat

(Rutherford Silvers 2008, 8.)

Suurinta osaa tapahtumista voidaan pitää Kokoontumislain määrittäminä yleisötilaisuuksina tai yleisinä kokouksina, mutta kaikissa näissä tapahtumissa ei täyty järjestäjän ilmoitusvelvollisuus. Osa syynä tähän voi olla tietämättömyys oman tapahtuman aiheuttamista velvollisuuksista ja virheellisestä mielikuvasta. Joskus myös osallistujien määrä saattaa yllättää järjestäjän tahon; tilaisuus on alun perin määritelty yksityiseksi arvioidun pienen osallistujamäärän takia. Tilaisuuden luokitus muuttuu osallistujamäärän noustessa arvioidusta ja samassa tahdissa nousevat myös järjestäjän vastuut. On oleellista muistaa, että vaikka tilaisuuteen ei perittäisi pääsymaksuja, vastaa järjestäjä silti osallistujien turvallisuudesta tapahtumassa. Yleisötilaisuuden järjestäjällä tai maksullisen kuluttajapalvelun tuottajalla on Suomessa niin sanottu korostunut huolellisuusvelvollisuus. Korostunut huolellisuusvelvollisuus tarkoittaa sitä, että järjestäjän on näytettävä olleensa huolellinen. Arvonen (2004, 9) korostaa, että ”huolimattomuutta on myös ryhtyminen tehtävään, jota ei hallitse.”

4 Keskeinen lainsäädäntö tapahtumaturvallisuuden osalta

Tapahtumaturvallisuus on vahvasti sidoksissa eri lainsäädäntöihin. Opinnäytetyötä tehdessä ilmeni, miten hajallaan eri lainsäädännöt ovat tapahtumajärjestäjän näkökulmasta ja miten vaikeaksi oikean ja itseään koskevan tiedon löytäminen koetaan. Lisäksi lain termistö ei välttämättä ole tuttua ja tämä hankaloittaa oikean lain ja tiedon löytymistä.

Alla on esitelty oleellisimmat tapahtumaturvallisuutta koskevat lait pykäläineen.

4.1 Kokoontumislaki

Kokoontumislaki on ehdottomasti tapahtumajärjestäjän oleellisimpia lakeja. Laissa määritetään kuka saa järjestää tapahtuman ja mitä edellytyksiä järjestämiselle on ilmoitusvelvollisuusineen. Kokoontumislaisissa myös määritellään tapahtuma ”tunnusmerkistön” mukaan, joka on erittäin oleellista järjestäjälle omien vastuiden ja velvollisuuksien täyttämisen toteutumiseksi.

4.1.1 Tilaisuuden järjestämisen yleiset periaatteet

Yleinen kokous ja yleisötilaisuus on järjestettävä rauhanomaisesti sekä osanottajien tai sivulisten turvallisuutta vaarantamatta ja heidän oikeuksiaan loukkaamatta. Tällaista tilaisuutta järjestettäessä on huolehdittava siitä, ettei kokoontumisesta aiheudu huomattavaa haittaa ympäristölle.

Ketään ei saa yleistä kokousta tai yleisötilaisuutta järjestettäessä asettaa ilman hyväksyttävää syytä eri asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella. (Kokoontumislaki 3 §.)

Yleisen kokouksen ja yleisötilaisuuden järjestäjän on huolehdittava järjestyksen ja turvallisuuden säilymisestä sekä lain noudattamisesta tilaisuudessa. Samat velvollisuudet kuuluvat myös yleisen kokouksen puheenjohtajalle, jos sellainen valitaan. (Kokoontumislaki 17 §.)

On oleellista huomioida, että lain mukaan järjestäjän on taattava osallistuville tahoille mahdollisuus turvalliseen osallistumiseen sekä huomioida myös omaisuuden ja ympäristön turvaaminen.

Yleisessä kokouksessa tai yleisötilaisuudessa taikka niiden välittömässä läheisyydessä ei saa pitää hallussa ampuma-asetta, räjähdysainetta, teräasetta tai muuta sellaista esinettä tai ainetta, jota on perusteltua aiheuttaa epäillä voitavan käyttää henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen tekemiseen. Järjestäjällä ja poliisilla on oikeus kieltää päihdyttävien aineiden hallussapito yleisessä kokouksessa tai yleisötilaisuudessa. Järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi järjestäjällä ja poliisilla on myös oikeus määrätä järjestyksenvalvoja tarkastamaan tilaisuuden osanottajat ja näiden mukana olevat tavarat, jos tämä on tarpeen tilaisuuden erityisluonteen vuoksi tai on perusteltua aiheuttaa epäillä, että tilaisuuteen osallistuvilla on hallussaan 1 momentissa tai 3 momentin nojalla kiellettyjä esineitä tai aineita. Järjestyksenvalvojan tekemästä tarkastuksesta säädetään järjestyksenvalvojistakaan annetussa laissa. (Kokoontumislaki 23 §.)

4.1.2 Yleinen kokous

Yleisen kokouksen saa järjestää täysivaltainen henkilö, yhteisö ja säätiö. Vajaavaltainen, joka on täyttänyt 15 vuotta, saa järjestää yleisen kokouksen, jollei ole ilmeistä, että hän ei kykene vastaamaan järjestäjälle lain mukaan kuuluvista velvoitteista. Muu vajaavaltainen saa järjestää yleisen kokouksen yhdessä täysivaltaisen henkilön kanssa. (Kokoontumislaki 5 §.)

Yleisen kokouksen saa järjestää ulkona yleisellä torilla, aukiolla, katualueella tai muussa sellaisessa kokoustarkoitukseen soveltuvassa yleisessä paikassa ilman omistajan tai haltijan lupaa. Omistaja tai haltija voi rajoittaa tällaisen paikan käyttämistä kokoustarkoitukseen, jos kokouksen järjestämisestä on odotettavissa kohtuutonta haittaa omistajalle, haltijalle tai ympäristölle. (Kokoontumislaki 9 §.)

Järjestäjän on tehtävä ulkona yleisellä paikalla järjestettävästä yleisestä kokouksesta suullisesti tai kirjallisesti ilmoitus kokouspaikan poliisille vähintään kuusi tuntia ennen kokouksen alkamista. Myöhemmin tehtyä ilmoitusta voidaan pitää pätevänä, jos kokouksen järjestämisestä ei aiheudu kohtuutonta haittaa yleiselle järjestykselle.

Ilmoitus voidaan tehdä myös sellaisesta ulkona yleisellä paikalla järjestettävästä mielenosoituksesta, joka on tarkoitettu ainoastaan yksittäisten henkilöiden mielipiteen ilmaisemista varten. (Kokoontumislaki 7 §.)

Ilmoituksesta on ilmentävä seuraavat seikat; kokouksen järjestäjä, kokouksen tarkoitus, kokouspaikka tai kulkueen reitti, kokouksen alkamisaika sekä arvioitu päättymisaika, järjestäjän asettamat järjestyksenvalvojat sekä kokouksessa käytettävät rakennelmat ja erityisvälineet. Lisäksi ilmoituksessa tulee mainita yhteyshenkilö, jonka on oltava poliisin tavoitettavissa kokousjärjestelyihin liittyen. (Kokoontumislaki 8 §.)

Yleisen kokouksen puheenjohtajan tai järjestäjän on keskeytettävä kokous tai määrättävä se päättymään, jos kokouksen jatkamisesta aiheutuu välitöntä vaaraa ihmisten turvallisuudelle, omaisuudelle tai ympäristölle.

Päällystään kuuluvalla poliisilla on oikeus keskeyttää yleinen kokous tai määrätä se päättymään, jolleivät muut toimenpiteet ole osoittautuneet riittäviksi, 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa sekä silloin, kun yleistä kokousta järjestettäessä muutoin toimitaan olennaisesti lainvastaisesti. (Kokoontumislaki 21 §.)

4.1.3 Yleisötilaisuus

Yleisötilaisuuden saa järjestää täysivaltainen henkilö, yhteisö ja säätiö. Vajaavaltainen saa järjestää yleisötilaisuuden yhdessä täysivaltaisen henkilön kanssa. (Kokoontumislaki 12 §.)

Yleisötilaisuuden järjestäjän on hankittava järjestämipaikan omistajan tai haltijan suostumus paikan käyttämiseen tilaisuutta varten (Kokoontumislaki 13 §).

Järjestäjän on tehtävä yleisötilaisuuden järjestämisestä kirjallinen ilmoitus järjestämipaikan poliisille vähintään viisi vuorokautta ennen tilaisuuden alkamista. Poliisi voi hyväksyä myöhemminkin tehdyn ilmoituksen, jos tilaisuuden järjestämisestä ei aiheudu haittaa yleiselle järjestykselle eikä määräajan laiminlyönti vaikeuta kohtuuttomasti poliisille lain mukaan kuuluvien tehtävien täyttämistä.

Ilmoitusta ei tarvitse kuitenkaan tehdä sellaisesta yleisötilaisuudesta, joka osanottajien vähäisen määrän, tilaisuuden luonteen tai järjestämipaikan vuoksi ei edellytä toimenpiteitä järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tai sivullisille ja ympäristölle aiheutuvan haitan estämiseksi taikka erityisiä liikennejärjestelyjä. (Kokoontumislaki 14 §.)

4.1.4 Yleisötilaisuuden kieltäminen

Poliisilla on oikeus kieltää yleisötilaisuuden järjestäminen, jos muut toimenpiteet eivät ole riittäviä ja jos on ilmeistä, että:

- 1) tilaisuuden järjestäminen on lainvastaista tai sen järjestämisessä rikotaan olennaisesti tätä lakia tai sen nojalla annettuja määräyksiä;*
- 2) järjestystä ja turvallisuutta ei voida ylläpitää;*
- 3) tilaisuuden järjestäminen aiheuttaa vaaraa terveydelle tai vahinkoa omaisuudelle; tai*
- 4) tilaisuuden järjestäminen aiheuttaa huomattavaa haittaa sivullisille tai ympäristölle.*

(Kokoontumislaki 15 §.)

Yleisötilaisuuden järjestäjän on peruutettava tai keskeytettävä tilaisuus taikka määrättävä se päättymään 15 §:ssä mainituilla perusteilla. Poliisilla ja järjestyksenvalvojalla on vastavilla perusteilla oikeus estää tai keskeyttää yleisötilaisuus tai määrätä se päättymään, jos muut toimenpiteet eivät ole osoittautuneet riittäviksi.

Mitä 1 momentissa säädetään yleisötilaisuudesta, koskee vastaavasti tällaiseen tilaisuuteen kuuluvaa ohjelmanumeroa tai muuta tapahtumaa. (Kokoontumislaki 22 §.)

4.1.5 Vastuuvakuutus

Jos tilaisuuden järjestämisestä voi aiheutua vahinkoa henkilölle tai omaisuudelle, poliisi voi määrätä yleisötilaisuuden järjestämisen edellytykseksi, että järjestäjällä on riittävä vastuuvakuutus mahdollisen korvausvelvollisuutensa varalta. (Kokoontumislaki 16 §.)

Vakuuttamisesta lisää kappaleessa 9.2 Vakuutukset.

4.2 Laki järjestyksenvalvojista

Lupamenettelyssä tapahtuman järjestämisen ehtona voi olla järjestyksenvalvojien asettaminen tapahtumaan. Myös järjestäjä voi itse halutessaan hakea poliisiviranomaiselta lupaa asettaa järjestyksenvalvojia tarpeelliseksi katsomaansa tapahtumaan.

Järjestyksenvalvojan tehtävänä on ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta sekä estää rikoksia ja onnettomuuksia siinä tilaisuudessa tai sillä alueella, jonne hänet on asetettu järjestyksenvalvojaksi. Järjestyksenvalvojan on toimittava laissa ja asetuksessa annettujen säännösten mukaisesti ja noudatettava poliisin sekä pelastus- ja muiden viranomaisten etukäteen tai tilaisuuden aikana antamia käskyjä ja määräyksiä. (Laki järjestyksenvalvojista 2 §.)

Järjestyksenvalvojaksi saadaan asettaa tehtävään suostuva henkilö, jolla on poliisin myöntämä voimassa oleva hyväksyminen järjestyksenvalvojaksi (Laki järjestyksenvalvojista 2a §).

Järjestyksenvalvojan on toiminnassaan asetettava etusijalle sellaiset toimenpiteet, jotka edistävät yleisön turvallisuutta (Laki järjestyksenvalvojista 3 §). Jos tilaisuuden järjestäjän tai alueen haltijan ja järjestyksenvalvojan toimenpiteet vaaran estämiseksi eivät ole olleet riittäviä, järjestyksenvalvojan on ilmoitettava turvallisuutta vaarantavista seikoista poliisille ja tarpeen vaatiessa pelastusviranomaiselle (Laki järjestyksenvalvojista 4 §).

Lain järjestyksenvalvojista mukaan järjestyksenvalvojan on erityisesti valvottava sitä, ettei tilaisuudesta aiheudu vaaraa tai häiriötä sivullisille tai esimerkiksi liikenteelle. Järjestyksenvalvojalla on tietyin edellytyksin oikeus estää henkilön pääsy alueelle, poistaa henkilö alueelta ja kiinniottaa ja säilöissäpitää henkilö. Järjestyksenvalvojalla on oikeus myös käyttää puolusteltavissa olevia voimakeinoja tietyin edellytyksin sekä kantaa (luvanvaraisia) voimankäyttövälineitä.

Järjestyksenvalvojan tulee tehtävissään pitää järjestyksenvalvojan tunnusmerkkiä yllään. Järjestyksenvalvojana voi toimia poliisiviranomaisen lupamenettelyssä järjestyksenvalvojaksi hyväksytty, koulutuksen käynyt henkilö.

4.3 Pelastuslaki

Pelastuslaki on oleellinen osa tapahtuman järjestäjän turvallisuussuunnittelua ja samalla myös järjestäjän velvollisuuksien täyttämine edellyttää pelastuslakiin perehtymistä. Alla on esitetty oleellimmat pelastuslain lainsäädännölliset pykälät liittyen tapahtumaturvallisuuteen. Huomionarvoista on, että uusi Pelastuslaki astui voimaan tämän opinnäytetyön tekemisen aikana, 1.7.2011. Myös aiemmin pelastusasetuksena tunnettu asetus on vanhentunut. Uusi asetus on nimeltään Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta. Alla olevat oleelliset lainkohdat ovat päivitetty uudesta Pelastuslaista.

4.3.1 Omatoiminen varautuminen ja suunnittelu

Rakennuksen omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan on osaltaan:

- 1) ehkäistävä tulipalojen syttymistä ja muiden vaaratilanteiden syttymistä;*
- 2) varauduttava henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteissa;*
- 3) varauduttava tulipalojen sammuttamiseen ja muihin sellaisiin pelastustoimenpiteisiin, joihin ne omatoimisesti kykenevät;*
- 4) ryhdyttävä toimenpiteisiin poistumisen turvaamiseksi tulipaloissa ja muissa vaaratilanteissa sekä toimenpiteisiin pelastustoiminnan helpottamiseksi.*

Edellä 1 momentissa säädetty koskee myös muualla kuin rakennuksessa harjoitettavaa toimintaa sekä yleisötilaisuuksia. (Pelastuslaki 14 §.)

Rakennukseen tai muuhun kohteeseen, joka on poistumisturvallisuuden tai pelastustoiminnan kannalta tavanomaista vaativampi tai jossa henkilö- tai paloturvallisuudelle, ympäristölle tai kulttuuriomaisuudelle aiheutuvan vaaran taikka mahdollisen onnettomuuden aiheuttamien vahinkojen voidaan arvioida olevan vakavat, on laadittava pelastussuunnitelma 14 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä. Pelastussuunnitelman laatimisesta vastaa rakennuksen tai kohteen haltija. Jos rakennuksessa toimii useita toiminnanharjoittajia, rakennuksen haltijan tulee laatia pelastussuunnitelma yhteistyössä toiminnanharjoittajien kanssa.

Pelastussuunnitelmassa on oltava selostus:

- 1) vaarojen ja riskien arvioinnin johtopäätelmistä;*
- 2) rakennuksen ja toiminnassa käytettävien tilojen turvallisuusjärjestelyistä;*
- 3) asukkaille ja muille henkilöille annettavista ohjeista onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä onnettomuus- ja vaaratilanteissa toimimiseksi;*
- 4) mahdollisista muista kohteen omatoimiseen varautumiseen liittyvistä toimenpiteistä.*

(Pelastuslaki 15§.)

4.3.2 Yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma

Yleisötilaisuuksiin ja muihin tapahtumiin, joihin osallistuvien ihmisten suuren määrän tai muun erityisen syyn vuoksi sisältyy merkittävä henkilö- tai paloturvallisuusriski, tilaisuuden järjestäjän on laadittava pelastussuunnitelma.

Yleisötilaisuuden pelastussuunnitelmassa on selvitettävä ja arvioitava tilaisuuden vaarat ja riskit. Niiden perusteella määritellään tilaisuuden turvallisuusjärjestelyt sekä tilaisuuden toteuttamisesta vastaavalle henkilöstölle ja tilaisuuteen osallistuvalla yleisöllä annettavat ohjeet onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja onnettomuus- ja vaaratilanteissa toimimiseksi. Yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma on toimitettava viimeistään 14 vuorokautta ennen tilaisuuden alkamista tiedoksi alueen pelastusviranomaiselle. Alueen pelastusviranomaisen voi erityisestä syystä hyväksyä, että yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma toimitetaan sille tiedoksi edellä mainitun määräajan jälkeen. Jos selvitys ja arvio tilaisuuden vaaroista ja riskeistä tai niiden perusteella määritellyt turvallisuusjärjestelyt ja ohjeet ovat alueen pelastusviranomaisen arvion mukaan puutteelliset, alueen pelastusviranomaisen voi palauttaa suunnitelman täydennettäväksi. Alueen pelastusviranomaisen tulee myös tarvittaessa suorittaa kohteessa palotarkastus ja ryhtyä toimenpiteisiin. Alueen pelastusviranomaisen tulee tarvittaessa ilmoittaa sille toimitetusta suunnitelmasta poliisille ja ensihoidosta vastaavalle terveysviranomaiselle. Räjähdeiden tai palo- ja räjähdysvaarallisten kemikaalien käytöstä

erikoistehosteena tulee ilmoittaa etukäteen alueen pelastusviranomaiselle. (Pelastuslaki 16 §.)

4.3.3 Rakennusten palo- ja poistumisturvallisuus

Rakennuksen omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan on osaltaan huolehdittava siitä, että rakennus, rakennelma ja sen ympäristö pidetään sellaisessa kunnossa, että:

- 1) tulipalon syttymisen, tahallisen sytyttämisen sekä leviämisen vaara on vähäinen;
- 2) rakennuksessa olevat henkilöt pystyvät tulipalossa tai muussa äkillisessä vaaratilanteessa poistumaan rakennuksesta tai heidät voidaan pelastaa muulla tavoin;
- 3) pelastustoiminta on tulipalon tai muun onnettomuuden sattuessa mahdollista;
- 4) pelastushenkilöstön turvallisuus on otettu huomioon.

Helposti syttyvää materiaalia tai muuta tavaraa ei saa säilyttää ullakolla, kellarissa, rakennuksen alla tai sen välittömässä läheisyydessä niin, että siitä aiheutuu tulipalon syttymisen tai leviämisen vaaraa tai että tulipalon sammuttaminen vaikeutuu. (Pelastuslaki 9 §.)

4.3.4 Rakennusten uloskäytävät ja kiinteistöjen pelastustiet

Rakennuksen omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan on osaltaan huolehdittava siitä, että uloskäytävät ja kulkureitit niille pidetään kulkukelpoisina ja esteettöminä ja muutenkin sellaisessa kunnossa, että niitä voidaan käyttää turvallisesti ja tehokkaasti.

Uloskäytävillä sekä ullakoiden, kellarien ja varastojen kulkureiteillä ei saa säilyttää tavaraa. Uloskäytävät ja kulkureitit niille tulee tarvittaessa merkitä ja valaista asianmukaisesti. (Pelastuslaki 10 §.)

Kiinteistön omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan on osaltaan huolehdittava siitä, että hälytysajoneuvoille tarkoitetut ajotiet ja muut kulkuyhteydet (pelastustiet) pidetään ajokelpoisina ja esteettöminä ja että ne on merkitty asianmukaisesti.

Pelastustielle ei saa pysäköidä ajoneuvoja eikä asettaa muutakaan estettä. (Pelastuslaki 11 §.)

Olen työtehtävissäni poliisina käynyt lukuisissa erilaisissa kohteissa, joita käytetään yleisötilaisuuksissa, erilaisissa tapahtumissa, ravintoloissa, hotelleissa, kouluissa, yökerhoissa, kaupoissa ja liikuntatiloissa, joille kaikille yhteistä on ajoittain suuren ihmismäärän samanaikainen läsnäolo tiloissa. Omien havaintojeni mukaan uloskäytävät ja pelastustiet toimivat usein varastoina ja ”väliaikaisina” säilytyspaikkoina, joka pahimmassa tapauksessa estää pelastusteiden käytön. Ongelmana on se, että pelastusteiden viemä tila nähdään tyhjänä ja hukkaan heitetynä tilana samaan aikaan, kun säilytystiloista on puutetta. Pelastustiet tulee aina pitää

avoimina ja myös tapahtumajärjestäjän on syytä perehtyä pelastusteihin, niiden valaistukseen, avonaisuuteen ja toimivuuteen. Myös ovien lukituksen toimivuus on syytä testata; omien havaintojeni mukaan varauloskäyntien ovet saattavat olla jopa turvalukossa, jolloin niistä poistuminen hätätilanteessa ei onnistu. Tilojen rikostorjunnalle ja kuorisuojaukselle uhkana nähdään varauloskäynnit, joiden lukituksen tulee olla avattavissa.

Opinnäytetyötäni varten haastattelin pelastustoimen puolelta palomies-sairaankuljettaja Olli Huoposta. Huoposen mukaan pelastusyksikköjen havaitsema yleisin puute heidän toimialansa kannalta on pelastusteiden puutteellinen merkintä, valaistuksen puute ja tukkoisuus. Lisäksi Huoponen mainitsee ongelmana sen, ettei laissa määriteltyjä pelastusteiden kokoluokkia noudateta. Tämä aiheuttaa sen, ettei pelastushenkilöstö ja -kalusto pääse kohteeseen tai pääsy tapahtuu viiveellä. Lisäksi pelastushenkilöstö toivoo, että aina soittaessa apua olisi rakennuksen tai tapahtumapaikan sisäänkäynnillä saattaja odottamassa ja opastamassa pelastushenkilöstöä suoraan kohteeseen.

Pelastusturvallisuudesta lisää kappaleessa 8 Pelastussuunnitelma.

4.4 Vahingonkorvauslaki

Vahingonkorvaukset ovat asia, joita järjestäjä ei toivo kohtaavansa tapahtumansa yhteydessä. Huolellinen suunnittelu ja varautuminen ovat kuitenkin oleellisia tekijöitä siinä, etteivät mahdolliset vahingonkorvausvaateet aja järjestäjää taloudelliseen ahdinkoon. Järjestäjän tulee kuitenkin olla tietoinen vahingonkorvausmenettelystä ja velvollisuuksista.

Vahingonkorvausmenettelyn sujuvuudelle olennaista on suunnittelu. Tämä näkyy paitsi riittävänä vakuuttamisena, myös valmiutena dokumentoida ja selvittää aiheutuneet vahingot ja vahingon aiheutumiseen johtaneet syyt. Dokumentaation tärkeys nousee esiin vahingon selvittämisen yhteydessä.

Vakuuttamisesta on kerrottu kappaleessa 9.2 Vakuutukset.

Tapahtumajärjestäjän kannattaa myös huomioida Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta (75/2004), jossa kerrotaan mm. palveluntarjoajan huolellisuus- ja turvallisuusveloitteesta.

4.4.1 Vahingon aiheuttajan korvausvastuu

Joka tahallisesti tai tuottamuksesta aiheuttaa toiselle vahingon, on velvollinen korvaamaan sen, jollei siitä, mitä tässä laissa säädetään, muuta johdu.

*Vahingonkorvausta voidaan sovitella, jos korvausvelvollisuus harkitaan kohtuuttoman ras-
kaaksi ottaen huomioon vahingon aiheuttajan ja vahingon kärsineen varallisuusolot ja muut
olosuhteet. Jos vahinko on aiheutettu tahallisesti, on kuitenkin täysi korvaus tuomittava,
jollei erityisistä syistä harkita kohtuulliseksi alentaa korvausta. (Vahingonkorvauslaki 1 §.)*

On oleellista huomioida, että lainkirjaimen määrittämä tuottamuksellisuus täyttyy jo huoli-
mattomuuden eriasteista ja näin ollen jonkin asian huomiotta jättäminen suunnitteluvaihees-
sa saatetaan syyksi lukea tuottamuksellisuudeksi järjestäjän taholta.

4.4.2 Korvattava vahinko

*Vahingonkorvaus käsittää hyvityksen henkilö- ja esinevahingosta sekä kärsimyksestä. Milloin
vahinko on aiheutettu rangaistavaksi säädetyllä teolla tai julkista valtaa käytettäessä taikka
milloin muissa tapauksissa on erittäin painavia syitä, käsittää vahingonkorvaus hyvityksen
myös sellaisesta taloudellisesta vahingosta, joka ei ole yhteydessä henkilö- tai esinevahin-
koon. (Vahingonkorvauslaki 5.luku 1 §.)*

Henkilövahingon kärsineellä on oikeus korvaukseen:

- 1) tarpeellisista sairaanhoitokustannuksista ja muista tarpeellisista kuluista;*
- 2) ansionmenetyksestä;*
- 3) kivusta ja särystä sekä muusta tilapäisestä haitasta;*
- 4) pysyvistä haitasta.*

(Vahingonkorvauslaki 5. luku 2 §.)

4.4.3 Työnantajan korvausvastuu työntekijän virheessä

*Työnantaja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka työntekijä virheellään tai laiminlyön-
nillään työssä aiheuttaa. Työnantajana pidetään myös sitä, joka antaa tehtävän sellaiselle
itsenäiselle yrittäjälle, joka huomioon ottaen toimeksiantosuhteen pysyvyys, työn laatu ja
muut olosuhteet on rinnastettava työntekijään. (Vahingonkorvauslaki 3.luku 1 §.)*

4.4.4 Työntekijän korvausvastuu

*Vahingosta, jonka työntekijä työssään virheellään tai laiminlyönnillään aiheuttaa, hän on
velvollinen korvaamaan määrän, joka harkitaan kohtuulliseksi ottamalla huomioon vahingon
suuruus, teon laatu, vahingon aiheuttajan asema, vahingon kärsineen tarve sekä muut olo-
suhteet. Jos työntekijän viaksi jää vain lievä tuottamus, ei vahingonkorvausta ole tuomitta-
va. (Vahingonkorvauslaki 4. luku 1 §.)*

4.5 Työturvallisuuslaki

Tapahtuman järjestäjä on velvollinen huolehtimaan myös työntekijöiden turvallisuudesta tapahtumassa ja taata heille turvalliset olosuhteet työn suorittamiseen. Työnkuvasta riippuen vaatimukset saattavat olla hyvinkin erilaisia. Riittävien ja turvallisten työvälineiden lisäksi järjestäjän tulee huomioida työntekijän mahdolliset omat rajoitteet ja kyvyt, jotka saattavat vaikuttaa työtehtävän suorittamiseen.

Työturvallisuudessa oleellista on työn vaarojen arviointi, korjaavat toimenpiteet ja riittävä varustus sekä koulutus. Työnantajan tulee aina perehdyttää työntekijä työhönsä, toimintamalleihin ja yhteisiin (turvallisuus)sääntöihin.

4.5.1 Työnantajan yleinen huolehtimisvelvoite

Työnantaja on tarpeellisilla toimenpiteillä velvollinen huolehtimaan työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä. Tässä tarkoituksessa työnantajan on otettava huomioon työhön, työolosuhteisiin ja muuhun työympäristöön samoin kuin työntekijän henkilökohtaisiin edellytyksiin liittyvät seikat.

Huolehtimisvelvollisuuden laajuutta rajaavina tekijöinä otetaan huomioon epätavalliset ja ennalta arvaamattomat olosuhteet, joihin työnantaja ei voi vaikuttaa, ja poikkeukselliset tapahtumat, joiden seurauksia ei olisi voitu välttää huolimatta kaikista aiheellisista varotoimista.

Työnantajan on suunniteltava, valittava, mitoitettava ja toteutettava työolosuhteiden parantamiseksi tarvittavat toimenpiteet. Tällöin on mahdollisuuksien mukaan noudatettava seuraavia periaatteita:

- 1) vaara- ja häirtatekijöiden syntyminen estetään;*
- 2) vaara- ja häirtatekijät poistetaan tai, jos tämä ei ole mahdollista, ne korvataan vähemmän vaarallisilla tai vähemmän haitallisilla;*
- 3) yleisesti vaikuttavat työsuojelutoimenpiteet toteutetaan ennen yksilöllisiä; ja*
- 4) tekniikan ja muiden käytettävissä olevien keinojen kehittyminen otetaan huomioon.*

Työnantajan on jatkuvasti tarkkailtava työympäristöä, työyhteisön tilaa ja työtapojen turvallisuutta. Työnantajan on myös tarkkailtava toteutettujen toimenpiteiden vaikutusta työn turvallisuuteen ja terveellisyyteen.

Työnantajan on huolehdittava siitä, että turvallisuutta ja terveellisyyttä koskevat toimenpiteet otetaan huomioon tarpeellisella tavalla työnantajan organisaation kaikkien osien toiminnassa. (Työturvallisuuslaki 8 §.)

4.5.2 Työn vaarojen selvittäminen ja arviointi

Työnantajan on työn ja toiminnan luonne huomioon ottaen riittävän järjestelmällisesti selvittävä ja tunnistettava työstä, työtilasta, muusta työympäristöstä ja työolosuhteista aiheutuvat haitta- ja vaaratekijät sekä, milloin niitä ei voida poistaa, arvioitava niiden merkitys työntekijöiden turvallisuudelle ja terveydelle. Tällöin on otettava huomioon muun ohella:

- 1) tapaturman ja muu terveyden menettämisen vaara kiinnittäen huomiota erityisesti kyseisessä työssä tai työpaikassa esiintyviin vaaroihin ja haittoihin;*
- 2) esiintyneet tapaturmat, ammattitaudit ja työperäiset sairaudet sekä vaaratilanteet;*
- 3) työntekijän ikä, sukupuoli, ammattitaito ja muut hänen henkilökohtaiset edellytyksensä;*
- 4) työn kuormitustekijät; ja*
- 5) mahdollinen lisääntymisterveydelle aiheutuva vaara.*

(Työturvallisuuslaki 10 §.)

4.5.3 Työntekijälle annettava koulutus ja ohjaus

Työnantajan on annettava työntekijälle riittävät tiedot työpaikan haitta- ja vaaratekijöistä sekä huolehdittava siitä, että työntekijän ammatillinen osaaminen ja työkokemus huomioon ottaen:

- 1) työntekijä perehdytetään riittävästi työhön, työpaikan työolosuhteisiin, työ- ja tuotantomenetelmiin, työssä käytettäviin työvälineisiin ja niiden oikeaan käyttöön sekä turvallisiin työtapoihin erityisesti ennen uuden työn tai tehtävän aloittamista tai työtehtävien muuttuessa sekä ennen uusien työvälineiden ja työ- tai tuotantomenetelmien käyttöön ottamista;*
- 2) työntekijälle annetaan opetusta ja ohjausta työn haittojen ja vaarojen estämiseksi sekä työstä aiheutuvan turvallisuutta tai terveyttä uhkaavan haitan tai vaaran välttämiseksi;*
- 3) työntekijälle annetaan opetusta ja ohjausta säätö-, puhdistus-, huolto- ja korjaustöiden sekä häiriö- ja poikkeustilanteiden varalta; ja*
- 4) työntekijälle annettua opetusta ja ohjausta täydennetään tarvittaessa.*

(Työturvallisuuslaki 14 §.)

4.5.4 Vikojen ja puutteiden korjaaminen ja niistä ilmoittaminen

Työntekijän on viipymättä ilmoitettava työnantajalle ja työsuojeluvaltuutetulle työolosuhteissa tai työmenetelmissä, koneissa, muissa työvälineissä, henkilönsuojaimissa tai muissa

laitteissa havaitsemistaan vioista ja puutteellisuuksista, jotka voivat aiheuttaa haittaa tai vaaraa työntekijöiden turvallisuudelle tai terveydelle. Työntekijän on kokemuksensa, työnantajalta saamansa opetuksen ja ohjauksen sekä ammattitaitonsa mukaisesti ja mahdollisuuksiensa mukaan poistettava havaitsemansa ilmeistä vaaraa aiheuttavat viat ja puutteellisuudet. Työntekijän on tehtävä edellä tarkoitettu ilmoitus myös siinä tapauksessa, että hän on poistanut tai korjannut kyseisen vian tai puutteellisuuden. (Työturvallisuuslaki 19 §.)

4.5.5 Ensiavun järjestäminen työpaikalla

Työnantajan on huolehdittava työntekijöiden ja muiden työpaikalla olevien henkilöiden ensiavun järjestämisestä työntekijöiden lukumäärän, työn luonteen ja työolosuhteiden edellyttämällä tavalla. Työn ja työolosuhteiden mukaisesti työntekijöille on annettava ohjeet toimenpiteistä, joihin tapaturman tai sairastumisen sattuessa on ensiavun saamiseksi ryhdyttävä.

Työpaikalla tai sen välittömässä läheisyydessä, huomioon ottaen työpaikan laajuus ja sijainti, työntekijöiden lukumäärä sekä työn luonne ja muut työolosuhteet, on sopivissa ja selvästi merkityissä kohdissa oltava saatavilla riittävä määrä asianmukaisia ensiapuvälineitä. (Työturvallisuuslaki 46 §.)

5 Viranomaisprosesseja

Joidenkin tapahtumien luonteesta tai erityispiirteistä johtuen tapahtumajärjestäjä joutuu ottamaan yhteyttä viranomaisiin lupaprosessin käynnistämiseksi. Yleensä näitä lupaviranomaisia ovat poliisi ja pelastuslaitos, mutta joskus myös elintarvike- ja ympäristöviranomaiset ovat oleellisessa osassa tapahtuman suunnittelussa ja prosessissa.

Yksi yleisimpiä lupamenettelyprosesseja tapahtumaturvallisuuteen liittyen on järjestyksenvalvojen asettaminen tapahtumaan. Myös Aluehallintoviranomaisen myöntämät alkoholianniskeluluvat ovat yleisiä tapahtumista puhuttaessa.

5.1 Lupamenettely

Kokoontumislaisissa määritellyn yleisötilaisuuden järjestäjän on tehtävä tapahtuman järjestämisestä kirjallinen ilmoitus tapahtumapaikan kihlakunnan poliisilaitokselle vähintään viisi vuorokautta ennen tilaisuuden alkamista. Jos kyseessä on yhtään suurempi tapahtuma ja on odotettavissa, että poliisi antaa tilaisuuteen ohjeita tai määräyksiä kannattaa ilmoitus tehdä paljon aikaisemmin sujuvien järjestelyiden takaamiseksi. On mahdollista, että poliisi luvanmyöntämisprosessissaan hankkii lausuntoja myös muilta viranomaisilta. Tämän jälkeen poliisi joko myöntää luvan, antaa siihen mahdollisia lisäehtoja tai hylkää lupahakemuksen. Riippuen ta-

pahtumasta on myös mahdollista, että poliisi pyytää asiaan lisäselvityksiä. Lisäselvityksenä saattaa olla pelastussuunnitelma. Tähän vaikuttavat erilaiset riskitekijät, vaikka tilaisuus itsessään osallistujamäärineen olisi pieni. Riskitekijöitä ovat esimerkiksi erilaiset tuleen liittyvät esitykset.

Alla on esimerkkejä tapahtumista, jotka vaativat poliisin lupamenettelyn lisäselvityksineen.

- 1) Tapahtumat pienellä alueella, jossa arvioitu yleisömäärä yli 500 henkeä.
- 2) Pienempi kuin 500 hengen tapahtuma, joka järjestetään erityisissä olosuhteissa, erikoisessa tilassa tai vaativissa luonnonolosuhteissa.
- 3) Yleisötilaisuus, jossa anniskellaan alkoholia.
- 4) Rockfestivaali tai nuorisotapahtuma. Myös ilmaistilaisuudet, joiden yleisömäärää on vaikea arvioida ennakolta.
- 5) Kansainvälinen kilpailu, esimerkiksi urheilutapahtumat. Huomioitava lajiliiton riskiarvio.
- 6) Suljettu tilaisuus, mikäli sitä ei voi tulkita vähäiseksi tai yksityiseksi.
- 7) Tapahtumat, joihin liittyy suurenergisen vammautumisen riski, esimerkiksi auto- tai venekilpailut.

(Vuoripuro 2007, 16.)

Kohdassa 5 puhutaan lajiliiton riskiarviosta. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi jalkapallohuliganismia tai muita lieveilmiöitä varsinaisen tapahtuman ohella.

Myös pienehköt tapahtumat erityispiirteineen saattavat velvoittaa järjestäjän ottamaan yhteyttä viranomaisiin jo ennen tapahtumaa.

5.2 Valvontaviranomaistahoja

Jokainen tapahtuma on erilainen, mutta kaikissa tapahtumissa on yhteistä se, että niiden turvallisuudesta tulee huolehtia. Perusvaatimuksina voidaan pitää henkilöiden, niin osallistujien kuin ulkopuolistenkin, omaisuuden ja ympäristön suojaamista. Koska poliisin resurssit pääsääntöisesti eivät yksinään riitä tapahtumaturvallisuuden kokonaishallintaan, tulee joissakin tapauksissa ottaa suunnitteluun ja valvontaan mukaan muita viranomaistahoja.

Tapahtumajärjestäjällä on vastuu järjestämänsä tapahtuman turvallisuudesta riippumatta siitä, luokitellaanko tapahtuma Kokoon tumislain mukaiseksi yksityiseksi vai muuksi tapahtumaksi. Järjestäjän on tarvittaessa järjestettävä tapahtumaansa henkilöstä, mm. järjestyksenvalvoja, jotka vastaavat tapahtuma-alueella järjestyksestä ja turvallisuudesta. Pääsääntö on, ettei poliisi viranomaisena huolehdi tapahtumien turvallisuudesta vaan pääsääntöisesti valvo järjestyksenvalvojen toimintaa ja ongelmatilanteissa on käytettävissä Poliisilain asettamien velvollisuuksien mukaisesti.

”Rakennusvalvontaviranomainen valvoo asemakaavan noudattamista sekä huolehtii rakentamista ja muita toimenpiteitä koskevien lupien käsittelystä. Kunnan rakennusvalvontaviranomainen määrittelee väliaikaisten rakennelmien rakennustarpeen ja hyväksyy töistä vastaavat henkilöt.” (Vuoripuro 2007, 17.) ”Rakennushankkeeseen ryhtyvän ja sen alullepanijan on huolehdittava siitä, että rakennus tai rakennelma suunnitellaan ja rakennetaan rakentamista koskevien säännösten ja määräysten sekä myönnetyn luvan mukaan” (Huolehtimisvelvollisuus rakentamisessa 2011). Tapahtumajärjestäjän on oleellista muistaa, että kaikille mahdollisille rakennelmille ja muutoksille tarvitaan lupa.

Vuoripuron mukaan kunnan ympäristöviranomaisen myöntää luvan mahdolliseen melutason ylitykseen sekä neuvoo jätehuollon järjestämisessä ja ympäristön suojelussa (2007, 17). Tapahtumajärjestäjän on oleellista muistaa melutason ylityksessä myös ympäristö; onko lähitöllä asuintaloja tai muita vastaavia joita melutason nousu varsinkin myöhempänä ajankohtana saattaa häiritä kohtuuttomasti. On myös mahdollista, että järjestäjä joutuu tekemään ympäristöviranomaiselle ympäristösuojelulain mukaisen ilmoituksen kohonneesta melusta (Välilylä 2000, 40). Lisätietoja asiasta saa paikkakunnan Elinkeino, liikenne- ja ympäristö ELY-keskuksesta.

Paikallinen terveysturvaviranomainen valvoo elintarvikkeiden myyntiä sekä myöntää mahdolliset myyntiluvat. Tämä koskee kuitenkin vain suurempia tapahtumia. Pienemmät toimijat, kuten yksityishenkilöiden tai muuten vähäiseksi luokiteltava elintarvikkeiden myynti ja tarjoilu on vapautettu ilmoitusvelvollisuudesta (Elintarvikelaki 14 §). Mikäli kyseessä on yleisötilaisuudessa tai torilla tapahtuva elintarvikkeiden, on myynti luvanvaraista ja siitä tulee tehdä ilmoitus Elintarviketurvallisuusvirastolle.

On tärkeää muistaa, että terveysturvaviranomainen määrittää myös yleisötilaisuuteen tarvittavan ensiapuvalmiuden sisältäen ensiapuvalmiuden omaavat henkilöt. Elintarvikkeiden myyntiä ja myyjiä koskevat lukuisat eri säännökset, jotka vaikuttavat myös järjestäjän velvollisuuksiin tarvittavien asioiden järjestämisessä. Elintarvikkeiden myynti kuitenkin on pääsääntöisesti oleellinen asia isompien tapahtumien kuin opinnäytetyön kohderyhmän tapahtumille. Lisää tietoa mm. järjestäjän toimenpiteistä on saatavilla kuntien terveysturvaviranomaisilta ja Elintarviketurvallisuusvirasto Evirasta.

”Alkoholin anniskelu on luvanvarainen elinkeino. Alkoholijuomien anniskelulupaa haetaan siltä aluehallintovirastolta, jonka alueella suunniteltu anniskelupaikka sijaitsee.” (Anniskelu 2011.) Alkoholin anniskelu ja nauttiminen on yleistä suomalaisissa tapahtumissa. Pääsääntöisesti aina alkoholin mukaan tuloa tapahtumaan asettaa järjestäjälle erityisiä vaatimuksia. On mahdollista, että Aluehallintoviranomainen evää alkoholin anniskelun pyynnin esimerkiksi ai-

empien ongelmatilanteiden takia. Lisää tietoa saa sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvirasta.

5.3 Viranomaisyhteistyö

Jotta tapahtuman turvallisuustavoitteet täyttyvät, saattaa se vaatia yhteistyötä niin järjestäjältä kuin viranomaisiltakin. Luvanvaraisen tapahtuman järjestäjän on muistettava, että tapahtuma ei voi alkaa ennen kuin viranomaisten vaatimukset tapahtumaturvallisuudelle on todettu toteutuneiksi.

Viranomaiskatselmuksessa vaatimuksia esittäneet viranomaiset saapuvat tarkastamaan tapahtumajärjestelyt ennen tapahtumaa omien vaatimustensa kohdalta. Viranomaiskatselmus määrätään yleensä tapahtuman lupaehdoissa.

6 Riskikartoitus

Jokainen tapahtuma on yksilöllinen ja sillä on omat erityispiirteensä ja vaatimuksensa. Tämän takia jokaisen tapahtuman turvallisuusjärjestelyt ovat myös yksilölliset ja riippuvat monesta muuttujasta, kuten esimerkiksi tapahtumapaikasta, osallistujista ja heidän mahdollisista erityispiirteistään, ohjelmasta ja tapahtuman järjestämisen huolellisuudesta. Jotta jokaisen tapahtuman erityispiirteet ja oleellimmat turvallisuuteen liittyvät asiat tulisi ensinnäkin havainnoitua, tulee tapahtumasta suorittaa riskikartoitus tai riskianalyysi. Tapahtumajärjestäjien odotetaan havainnoivan potentiaaliset riskit etukäteen sekä toimimaan riskien minimoimiseksi (Rutherford Silvers 2008, 57).

Riskianalyysissä selvitetään erilaisia tapahtumaan kohdistuvia riskejä, uhkia ja vaaroja sekä niiden todennäköisyyttä. ”Riskianalyysi on tiedon järjestelmällistä käyttöä, jotta tunnistetaan riskin lähteitä ja arvioidaan riskejä” (ISO Guide 2009, 73). Tämän jälkeen voidaan siirtyä riskienhallintaan, jossa havaittuihin riskeihin kohdistetaan toimenpiteitä.

Riski on aina myös yksilöllisellä tasolla haastava kokonaisuus; se miten henkilö kokee riskin saattaa liittyä hänen kulttuuritaustaansa, aiempiin kokemuksiinsa (niin sanottu psykologinen riskikäsitys), ennakkoluuloihin, ympäristöön ja henkilökohtaisiin vaikuttimiin. Leppäsen (2006, 54) mukaan turvallisuuden ja riskin suhde on psykologinen, eikä turvallisuus sinänsä edellytä riskin absoluuttista olemassaoloa. ”Turvallisuuden tunteeseen vaikuttaa nimenomaan tieto mahdollisesta riskistä ja sen todennäköisyydestä” (Leppänen 2006, 54). Näin ollen ihmisten kokemukset turvallisuudesta järjestetyssä tapahtumassa saattavat olla hyvinkin erilaisia. Oleellista on, että turvallisuusasioihin on näkyvästi panostettu. ”Ylimitoitettut turvallisuusjärjestelyt antavat kuvan jäykästä organisaatiosta, alimitoitettut turvallisuusjärjestelyt puoles-

taan välinpitämättömästä ja huolimattomasta toiminnasta” (Leppänen 2006, 205). Nämä seikat vaikuttavat suuresti asiakkaan kokemukseen tapahtumasta ja luovat mielikuvan myös järjestävästä tahosta.

6.1 Riskianalyysimenetelmät

Riskien analysoimiseen on olemassa yksinkertaisia työkaluja, riskianalyysimenetelmiä. Riskianalyysinmenetelmää valittaessa tulee kiinnittää huomiota siihen, millaista kokonaisuutta tai vastaavasti prosessia menetelmällä käsitellään.

Alla on esitelty muutama riskianalyysimenetelmä, joita voi hyödyntää tapahtumaturvallisuuden suunnittelussa. Menetelmistä on oleellista havainnoida, että ne ovat laadullisia eli kvalitatiivisia.

6.1.1 Potentiaalisten ongelmien analyysi

Potentiaalisten ongelmien analyysi POA on vaarojen tunnistamismenetelmä, jota voidaan käyttää hyvin laaja-alaisesti kaikkiin toimintoihin. Menetelmän avulla voidaan tutkia haluttuun kohteeseen liittyviä vaaroja niin, ettei mitään rajata alustavasti tutkimuksen ulkopuolelle. Menetelmän tavoitteena on löytää kohteen keskeisimmät ongelma-alueet ja siihen liittyvät vaaratekijät.

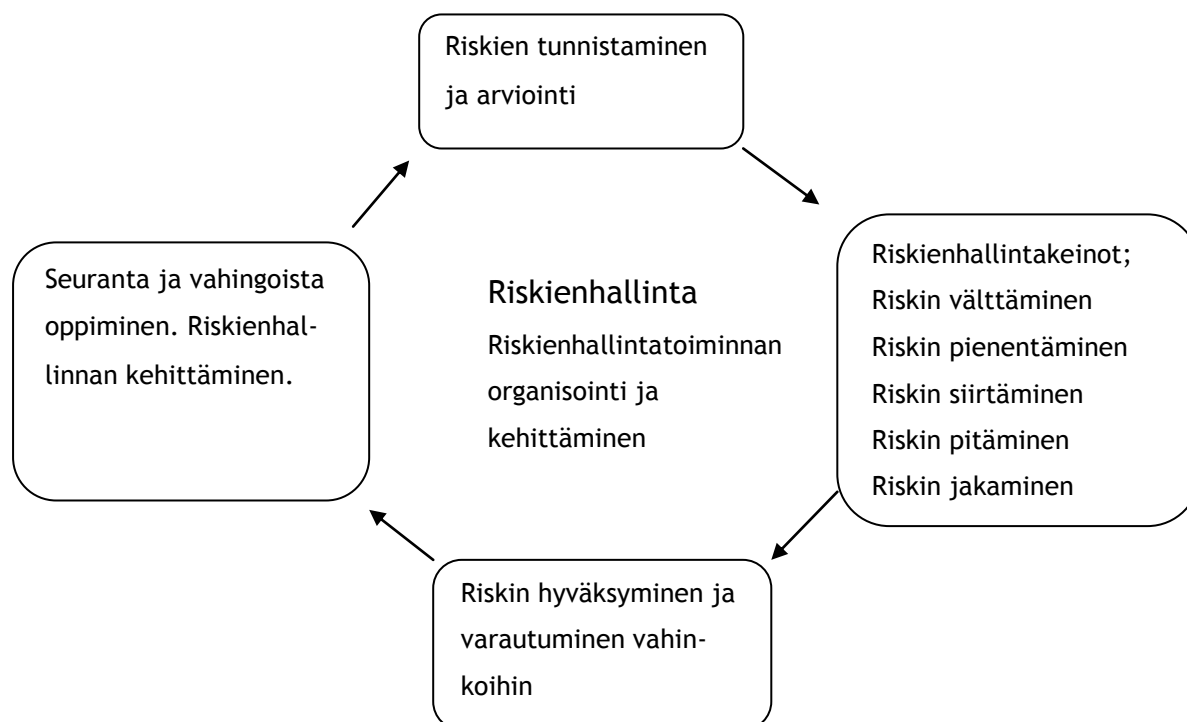
Käytännössä menetelmässä haetaan kaikki kohteen vaarat ideahakumenetelmällä ja luokitellaan ne. Luokittelun jälkeen löydetty vaarat voidaan luokitella niiden seurausten vakavuuden ja toteutumisen todennäköisyyden mukaan luokkiin. Potentiaalisten ongelmien analyysi on ikään kuin alkukartoitus, josta riskianalyysiä voidaan lähteä jalostamaan pidemmälle havaittujen ongelmakohtien kanssa.

6.1.2 Syy-seuraus-kaavio

Syy-seuraus-kaavio on onnettomuuksien mallintamismenetelmä, jossa voidaan seurata tapahtumaa ja sen seurauksia kriittisestä alkutapahtumasta lähtien. Syy-seurauskaavion tavoitteena on löytää kriittisten tapahtumien seuraukset ja ne tekijät, jotka aiheuttavat kriittisen tapahtuman. Syy-seuraus-kaavio auttaa onnettomuuksien toteutumisen todennäköisyyden arvioinnissa.

6.2 Riskienhallinta

”Riskienhallinta on koordinoitua toimintaa, jolla johdetaan ja ohjataan organisaation toimintaa riskien suhteen” (ISO Guide 2009, 73). Riskien hallinnan yksi osa-alue on edellä esitelty riskianalyysi. Muita osa-alueita ovat riskien merkityksen arviointi, riskin hyväksyttävyydestä päättäminen ja vaihtoehtojen analysointi sekä riskien pienentäminen, päätöksenteko, täytäntöönpano ja seuranta. Nämä kaikki yhdessä muodostavat kokonaisvaltaisen riskienhallinnan.



Kuvio 2; Riskienhallinta

Riskianalyysillä saadaan nostettua esiin havaittuja ja potentiaalisia riskejä. Tämän jälkeen riski tulee arvioida ja arvottaa tärkeysjärjestykseen. Riski voidaan arvioinnissa joko hyväksyä tai päättää toimenpiteistä. Riskien suuruudet voidaan jakaa kolmeen luokkaan; kohtalaiseen riskiin, merkittävään riskiin ja sietämättömään riskiin. Myös riskien todennäköisyys ja seurauksen vakavuus tulee arvioida. Nämä kaikki vaikuttavat oleellisesti siihen, mitä jatkotoimenpiteitä riskiin kohdistetaan vai hyväksytäänkö se. Martikaisen (2011) mukaan mahdollisia jatkotoimenpiteitä ovat riskin välttäminen, pienentäminen, jakaminen (esimerkiksi vakuuttaminen), siirtäminen ja ottaminen.

6.3 Turvallisuuden osa-alueet

Leppäsen (2006, 203) mukaan organisaatioturvallisuuteen kuuluvat seuraavat turvallisuuden osa-alueet; henkilöturvallisuus, työturvallisuus, palo- ja pelastustoiminta, rikostorjunta, tie-

toturvallisuus, valmiussuunnittelu, ympäristöturvallisuus, tuotannon ja toiminnan turvallisuus sekä toimitilaturvallisuus. Nämä samat jaottelut pätevät myös tapahtumaturvallisuudessa, joskin tapahtumasta riippuen suuria eroja ja painopisteitä voi esiintyä. Kaikki osa-alueet kuitenkin kietoutuvat tiukasti yhteen ja palvelevat toinen toisiaan. Vanha sanonta, ketju on niin vahva kuin sen heikoin lenkki, pitää paikkansa. Alla on käsitelty muutamaa turvallisuuden osa-alueita.

6.3.1 Henkilöturvallisuus

Tärkein suojattava kohde tapahtumassa on luonnollisesti ihmiset, heidän terveytensä ja henkensä. Henkilöturvallisuuteen tapahtumassa liittyvät laajasti kaikki edellä esitellyt turvallisuuden osa-alueet. Tapahtumasta riippuen henkilöturvallisuuden riskeinä voivat olla erilaiset onnettomuus- ja vaaratilanteet sekä sairaskohtaukset. Yleisötilaisuuksissa tapahtuu kansainvälisten tutkimusten mukaan keskimäärin 1-2 sairastapausta tai loukkaantumista tuhatta osallistujaa kohden. Suomessa tehdyssä tutkimuksessa luku oli hieman suurempi, noin neljä loukkaantunutta tuhatta osallistujaa kohden. (Vuoripuro 2007, 51-52.) Valmiussuunnittelu ja varautuminen ovat oleellisia asioita henkilöturvallisuudessa.

6.3.2 Ensiapu

Ensiavun tärkeyttä ei voi korostaa riittävästi. Tapahtumanjärjestäjällä on tapahtuman luonteesta riippuen velvollisuus järjestää riittävä ensiapuvalmius sekä laatia suunnitelma ensiavun järjestämisestä (Yleisötapahtuman tarkastus 2010, 5). Koska ensiavun tarve saattaa vaihdella suuresti tapahtuman luonteesta riippuen, on tarkkoja ohjeita mahdotonta antaa. Ensiapuhenkilöstön määrä valmiusasteineen tulee suhteuttaa tapahtuman yleisömäärään, ennakoituihin riskeihin sekä alueen kokoon. Suuntaa antavasti ensiapu henkilöstö mitoitetaan seuraavasti;

- 1) *pieniin muutaman sadan hengen tapahtumiin ensiapuhenkilöstöä suositellaan noin 1-3 henkeä*
- 2) *vähäisen riskin tapahtumat, joissa alue on helposti hallittavissa ja yleisömäärä on alle 3000 henkilöä, suositellaan ensiapuhenkilöstön määräksi noin 3-5 henkeä*
- 3) *ilmeisen riskin tapahtumat, joissa on joitakin riskialttiita osioita ja yleisömäärä on 3000-10 000, henkeä suositellaan ensiapuhenkilöstön määräksi yli 10 henkeä.*

(Yleisötapahtuman tarkastus 2010, 5.)

Mikäli kyseessä on vähintään kohdassa 2 mainitun kokoluokan tapahtuma, jossa ensiapuhenkilöstöä alkaa olla muutamia, tulee ensiapuorganisaatiolla olla nimetty johtaja. Ensiapuhenkilöstön tulee olla suoritettuna ensiavun tasot EA1 ja EA2. (Yleisötapahtuman tarkastus 2010, 5.)

Ensiapuhenkilöstöllä tulee olla käytettävissä riittävät materiaaliset valmiudet hoitaa ensiapuun liittyviä toimenpiteitä ennen ensihoitohenkilöstön saapumista tai jatkohoitoon siirtymistä.

6.4 Tila- ja paloturvallisuus

Tilaturvallisuus tai toiselta nimeltään toimitilaturvallisuus on hyvin oleellinen asia tapahtumaturvallisuudessa. Tilaturvallisuuden ollessa puutteellinen voi se vaarantaa kaikki edellä esiteltyt turvallisuuden osa-alueet konkreettisesti aiheuttaen erilaisia taloudellisia tai henkilömenetyksiä. Toimitilaturvallisuus muodostuu lukuisista fyysisistä tekijöistä ja erilaisista toiminnallisuuksista. ”Toimitilaturvallisuuden pääasiallisena kohteena ovat toimitilat sekä niissä olevat suojattavat kohteet. Toimitilaturvallisuuteen vaikuttavat toimipaikan sijainti, ympäristön vaikutukset, rakennuksen toteuttaminen, tiestö, pysäköinti, lastaus- ja purkualueet, toimiminen erityisalueilla, rakenteellisten turvausjärjestelyiden tarpeet ja niin edelleen.” (Lepänen 2006, 333.) Tapahtumaturvallisuuden kannalta tilaturvallisuudessa nousee esiin varsinkin tilojen rakenteellinen turvallisuus ja riittävä väljyys, poistumisteiden avoimuus ja opastus sekä vähäinen palokuorma. Varsinkin palokuorman huomioiminen on oleellinen tekijä tilaturvallisuudessa; palokuormaa voidaan vähentää mm. materiaalivalinnoilla ja yleisellä siisteydellä sekä riittävän alkusammutuskaluston hankinnalla. Lisäksi tapahtumaturvallisuudessa on huomioitava mahdollisten herkästi syttyvien aineiden oikeaoppinen säilytys sekä käyttö.

Tilojen riittävä väljyys ei ole oleellista vain turvallisuuden kannalta vaan myös yleisen viihtyvyyden kannalta. Kokoontumistilan maksimihenkilömäärä on määritetty rakennusluvassa, mutta pääsääntönä voidaan pitää vähintään 1m² vapaata tilaa per henkilö (Yleisötapahtuman tarkastus 2010, 5).

Pääsääntöisesti yleisötapahtumat pyritään järjestämään kokoontumiseen suunnitellussa tilassa. Kokoontumistiloja ovat esimerkiksi ravintolat, konserttitalit, teatterit, urheilu- ja monitoimihallit. Mikäli tapahtuma halutaan järjestää käyttötarkoitukseltaan poikkeavassa tilassa, tulee järjestäjän olla hyvissä ajoin yhteydessä pelastuslaitokseen tapahtuman lupa- ja erityisehtojen määrittämistä varten. (Yleisötapahtuman tarkastus 2010, 10.)

Tapahtuman luonteesta riippuen sammutuskalustoa tulee olla riittävästi. Pääsääntönä voidaan sanoa, että rakennuksissa ja rakennelmissa tulee olla yksi 6kg sammutin per 300m² tila (Yleisötapahtuman tarkastus 2010, 4). Sammutuskaluston tulee olla selkeästi havaittavissa mm. opasteiden avulla ja pääse sen luo tulee olla esteetön. Opinnäytetyötä varten haastateltu palomies Olli Huoponen kertoo sammutuskaluston olevan valitettavan usein riittämätön eikä ka-

luston määrääjain suoritettavista tarkastuksista ole välttämättä huolehdittu. Lisäksi kaluston käyttämisen kanssa voi kokemattomalla käyttäjällä tulla ongelmia.

Tulipaloja syttyy Suomessa keskimäärin noin yksi tunnissa (Heljaste, Korkiamäki, Laukkala, Mustonen, Peltonen & Vesterinen 2008, 90). Leppäsen (2006, 113) mukaan palokunnan saapuminen paikalle kestää keskimäärin noin 12 minuuttia siitä, kun palo on syttynyt ja hengen-vaaralliseksi tila saattaa muuttua jopa alle kuudessa minuutissa. Palokunnan saapumisen kesko riippuu pitkälti tapahtumapaikan sijainnista ja oikeaoppisesta osoitteenannosta sekä tapahtumapaikalla järjestetystä opastamisesta. Tämän takia on oleellista, että järjestäjä on ennakkoon valmistautunut tilanteeseen mm. varmistamalla pelastusteiden avoimuuden sekä järjestänyt työnjaon tapahtumassa työskentelevien kesken.

6.4.1 Toimitilan ulkopuolinen turvallisuus

Tilaturvallisuuteen liittyvät vahvasti myös oleelliset asiat kuten riittävä valaistus koko tapahtuma-alueella, tapahtuman kokoon nähden riittävän laaja ympäristö tarvittavine järjestelyineen sekä turvallinen kokoontumispaikka tai evakuoitipaikka riittävällä etäisyydellä tapahtuman keskialueesta.

Tapahtuman koosta ja sijaintipaikasta riippuen on oleellista huomioida se, miten tapahtumaan saavutaan ja poistutaan sekä miten mahdollinen huolto- ja tarpeellinen liikenne järjestetään tapahtuman aikana. Vaikka tapahtuma itsessään olisi pieni ja luokiteltaisiin lähinnä yksityiseksi tapahtumaksi, tulee sen aiheuttamista poikkeuksellisista liikennejärjestelyistä ilmoittaa alueen viranomaisille ja ryhtyä tarvittaviin toimiin sujuvan tapahtumaan saapumisen ja poistumisen järjestämiseksi. Varsinkin keskusta-alueella pienehkönkin tapahtuman aiheuttamat liikennevirrat voivat vaatia järjestelyitä, esimerkiksi liikenteenohjausta tai opasteita sekä luvallisen pysäköintialueen.

Varsinaisen tapahtumapaikan ulkopuolella tulee olla ennalta suunniteltu kokoontumis- ja / tai evakuoitipaikka, jonne itse tapahtumasta voidaan tarvittaessa siirtyä hallitusti niin, etteivät tapahtumassa olleet hajaannu. Kokoontumispaikan tulee olla erillään ja riittävällä etäisyydellä itse tapahtumapaikasta. Talviaikaan tulee huomioida myös tarve mahdolliselle lämpimälle evakuoitipisteelle, mikäli tapahtumasta joudutaan poistumaan kevyessä vaatetuksessa.

6.4.2 Pelastustiet

Pelastustie on hälytysajoneuvoille tarkoitettu tie, joka tulee ehdottomasti pitää vapaana ja avoimena sekä sen tulee olla merkitty. Tapahtumajärjestäjä vastaa siitä, että pelastustiet

ovat ajokelpoisia koko tapahtuman ajan. Pelastusteiden tarkoituksena on taata pelastuslaitoksen toimintaedellytykset onnettomuustilanteissa. Mikäli tapahtumaan laaditaan pelastussuunnitelma, tulee pelastustiet määrittää suunnitelmassa. Pelastusteitä koskevien määräysten mukaan pelastustien tulee olla;

1) *Leveys vähintään 3.5 metriä ja kantavuus 32 tonnia.*

2) *Pelastustien päällysteenä voi olla kiveys, asfaltti, betoni, kivituhka tai nurmikivi. Nurmikko ei käy pelastustien päällysteeksi.*

3) *Ambulanssireitin leveyden on oltava vähintään 2.3 metriä.*

(Yleisötapahtuman tarkastus 2010, 7.)

7 Turvallisuussuunnitelma

Toivo ei ole toimintasuunnitelma. Valitettavan usein turvallisuusasioissa ”toivotaan parasta” ja uskotaan sekä varsinkin toivotaan, ettei mitään tapahtuisi. Tämä heijastui myös opinnäyteytötä tehdessäni suorittamistani haastatteluista. Valitettavasti toivo ei ole riittävä toimintasuunnitelma eikä se auta silloin, kun huomataan, että ei-toivottu tapahtuma on vaarassa toteutua. Kun toivon yhdistää laadukkaaseen turvallisuus- ja pelastussuunnitteluun varautumiseen, ollaan jo varmemmalla pohjalla turvallisuuden alueella.

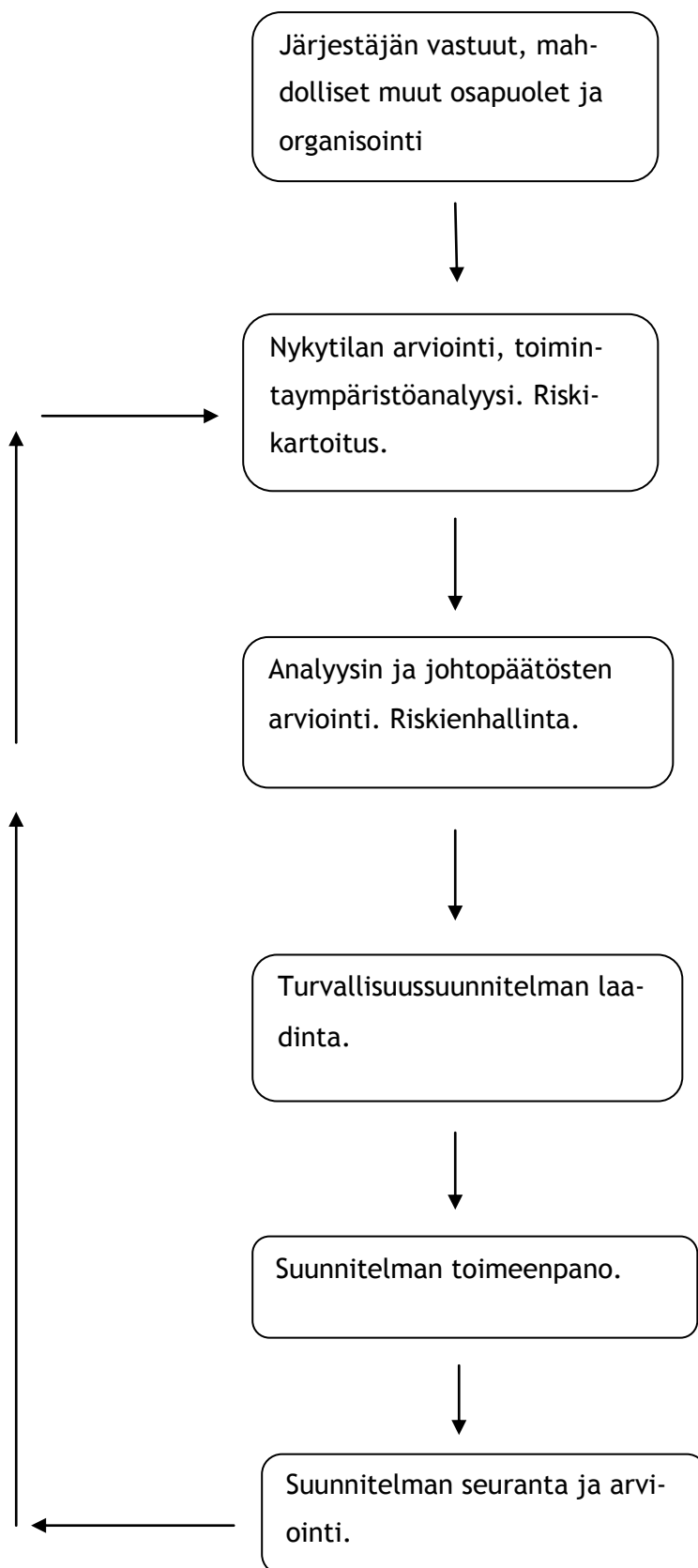
Pelastuslain 14 § puhutaan omatoimisesta varautumisesta, joka velvoittaa järjestäjän selvittämään järjestämänsä toiminnan aiheuttamat vaarat sekä keinot vaarojen ennaltaehkäisyyn. Omatoimisen varautumisen toteutuessa organisaatiolla tulisi olla valmiudet jatkaa toimintaansa myös poikkeustilanteessa. Tämä vaatii ennakkosuunnittelua ja valmistautumista myös odottamattomaan.

”Turvallisuussuunnitelmassa yritys, laitos tai muu taho selvittää, millaisia onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteita voi tapahtua, kuinka onnettomuuksien ennaltaehkäisy hoidetaan ja kuinka onnettomuuksien ja vahinkojen sattuessa toimitaan. Lisäksi turvallisuussuunnitelmassa selvitetään kuinka toimintaa jatketaan erilaisissa häiriötilanteissa ja tarvittaessa poikkeusoloissa.” (Spek 2002, 10.)

Turvallisuussuunnitelma toimii ennen kaikkea hyvänä turvallisuustyön perustana, koska hyvin tehdyssä turvallisuussuunnitelmassa vastuu-alueet on jaettu ja koko tapahtuman turvallisuusasiat on koottu yhteen riskienarviointia myöten. Koska tapahtumajärjestäjän velvollisuutena on huolehtia tapahtumansa turvallisuudesta, on laadukas turvallisuussuunnitelma hyvä osoitus siitä, että järjestäjä on paneutunut asiaan. Tämä on kullannarvoista onnettomuuden sattuessa ja vastuukysymysten noustessa esiin. On hyvä muistaa, että turvallisuussuunnitelmat ovat yksilöllisiä eivätkä näin ollen sovi sellaisinaan kierrätettäviksi tapahtumasta toi-

seen. Laadukasta turvallisuussuunnitelmaa tulee myös päivittää aina, kun sen sisällössä tapahtuu muutoksia.

Seuraavalla sivulla on esitelty turvallisuussuunnittelu prosessina.



Kuvio 2; Turvallisussuunnittelu prosessina (Sisäinen turvallisuus 2006, 37).

7.1 Milloin turvallisuussuunnitelma tulee laatia?

Viranomaiset voivat vaatia turvallisuussuunnitelmaa erinäisistä syistä myös silloin, kun perinteiset kriteerit vaatimuksille eivät täyty. Tapahtumajärjestäjän on hyvä muistaa, että turvallisuussuunnitelma toimii hyvänä hallinnoinnin ja organisoinnin työkaluna ja osoituksena siitä, että järjestäjä on turvallisuusasioihin paneutunut. Lisäksi tämä selventää yhteistä linjaa henkilöstön keskuudessa. Näin ollen turvallisuussuunnitelma kannattaa laatia, vaikka sitä ei varsinaisesti vaadittaisi viranomaisten taholta tai lain asettama kriteeristö ei täytyisi.

Turvallisuussuunnitelma tulee laatia seuraaviin kohteisiin;

1) hotellit ja vastaavat majoitustilat, joissa yli 10 yöpyjää

*3) kokoontumis- ja liiketiloihin, joissa on runsaasti yleisöä tai asiakkaita kuten yli 500m² ko-
koisissa toimitiloissa*

*5) tiloihin, joissa palo- ja räjähdysvaarallisten kemikaalien käsittely voi aiheuttaa vaaraa
ihmiselle, omaisuudelle tai ympäristölle*

6) tiloihin, joissa on automaattinen sammuuslaitteisto tai paloilmoitinjärjestelmä

(Spek 2002, 7.)

7.2 Turvallisuussuunnitelman sisältö

Kuten aiemmin on mainittu, turvallisuussuunnitelmat ovat hyvin yksilöllisiä niin sisällöltään kuin laajuudeltaankin. Tämän takia turvallisuussuunnitelman tekoon ei voi antaa yhtä ainoaa oikeaa mallia. Turvallisuussuunnitelmasta tulee ilmetä seuraavat seikat;

1) Vaaratilanteet ja niiden vaikutukset

2) Toimenpiteet vaaratilanteiden ehkäisemiseksi ja suojautumismahdollisuudet

3) Turvallisuushenkilöstö, sen varaaminen ja kouluttaminen sekä muun henkilöstön perehdyttäminen suunnitelmaan

4) Tarvittava turvallisuusmateriaali

5) Kuinka erilaisissa onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteissa toimitaan

(Spek 2002, 11.)

Turvallisuussuunnitelman laadinnassa riskikartoituksella on merkittävä rooli. Riskikartoitusta on tarkemmin esitelty luvussa 6.

Opinnäytetyön liitteenä nro 3 on sisällysluettelomalli turvallisuussuunnitelman laadintaan.

Huomio, että sisällysluettelo on vain esimerkki ja tapahtuman erityispiirteet tulee aina huomioida turvallisuussuunnitelmassa.

8 Pelastussuunnitelma

Tapahtuman turvallisuussuunnittelu perustuu tapahtuman järjestäjän tekemään yleisötapahtuman turvallisuus- ja pelastussuunnitelmaan. Pelastussuunnitelmasta pelastusviranomaisen kykenee todentamaan, että tapahtumajärjestäjä on varautunut onnettomuuksien ennaltaehkäisyyn sekä toimintaan onnettomuustilanteissa. (Yleisötilaisuuden tarkastus 2010, 7.)

Pelastuslain 16 §:ssa veloitetaan järjestäjää ehkäisemään vaaratilanteiden syntyä, varautumaan henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteissa sekä varautumaan kohtuullisiin pelastustoimenpiteisiin. Kohtuullisilla pelastustoimenpiteillä tarkoitetaan sellaisia toimenpiteitä, joita järjestäjältä voidaan kohtuudella odottaa, kuten esimerkiksi riittävää alkusammutuskalustoa ja kykyä niiden tarkoituksen mukaiseen käyttöön.

Pelastussuunnitelma voi olla myös osa turvallisuussuunnitelmaa. On hyvä huomata, että vaikka kyseisessä tilassa jossa tapahtuma järjestetään, olisi jo olemassa pelastussuunnitelma, se ei välttämättä ole riittävän kattava juuri kyseessä olevalle tapahtumalle. Tällöin mahdollisesti turvallisuussuunnitelmassa olevaan pelastussuunnitelman osioon voi lisätä tarvittavat osiot.

Pelastussuunnitelma toimii tapahtumassa työskentelevillä henkilöillä tärkeänä oppaana josta ilmenee niin tapahtuman perustiedot kuin mahdolliset riskit sekä mikä tärkeintä, ohjeet toimintaan poikkeustilanteessa. Tämän takia on olennaista, että jokainen tapahtumassa työskentelevä tutustuu pelastussuunnitelmaan. Pelastussuunnitelman tulee olla myös henkilökunnan saatavilla tapahtuman ajan.

Pelastussuunnitelma on oleellinen työväline myös alueen pelastusviranomaisille. Valmis pelastussuunnitelma tulee toimittaa kyseisen alueen pelastusviranomaisille viimeistään kaksi viikkoa ennen tapahtuman alkamispäivää. Pelastussuunnitelmaa kuuluvat osiot ensiavusta ja sen järjestämisestä tulee toimittaa ensihoidosta vastaaville viranomaisille, eli pelastuslaitokselle ja kunnan terveysturvaviranomaiselle, kaksi viikkoa ennen tapahtuman alkua.

8.1 Milloin pelastussuunnitelma vaaditaan?

Pelastussuunnitelma on laadittava tapahtumaan, jossa;

1) arvioidaan olevan läsnä yhtäaikaisesti vähintään 200 henkeä

2) käytetään avotulta tai erikoistehosteina räjähteitä tai palo- ja räjähdeherkkiä kemikaaleja

3) tapahtuman poistumisjärjestelyt ovat poikkeavat

4) tapahtuman luonne aiheuttaa erityistä vaaraa ihmisille

(Yleisötapahtuman tarkastus 2010, 7).

Tai jos tapahtuma on;

- 5) Kokoontumislain mukainen yleisötilaisuus
 - 6) tai tapahtumaan sisältyy merkittävä henkilö- tai paloturvallisuusriski osallistujien suuren määrän tai muun erityisen syyn takia.
- (Pelastuslaki 16 §.)

Lisäksi ”pelastussuunnitelma tulee laatia mm. yli 500 m² kokoisissa kokoontumistiloissa sekä järjestetyissä tapahtumissa, jossa henkilö- ja paloturvallisuudelle tai ympäristölle aiheutuva vaara voi olla vakava tapahtumaan osallistuvien ihmisten suuren määrän tai muun syyn vuoksi” (Pelastussuunnitelma 2011). Huomion arvoista on, että edellä mainittu ”muu syy” on hyvin tulkinnan arvoinen; vaatimus pelastussuunnitelman teosta saattaa täytyä jo pienestä ihmisryhmästä, jolla on erityisvaatimuksia tai rajoittunut kyky huolehtia itsestään. Tällaisia erityisryhmiä ovat mm. lapset, vanhukset, liikuntarajoitteiset ja sairaat. On oleellista huomata, että *pelastussuunnitelma vaaditaan myös yrityksiltä, jonka tiloissa oman henkilökunnan lisäksi on paikalla muita henkilöistä, esimerkiksi asiakkaita, vähintään 50 henkilöä* (Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 1§).

Alla on esimerkkejä tilaisuuksista, joihin vaaditaan pelastussuunnitelma

- 1) Musiikkifestivaalit
 - 2) Suuret juhannusjuhlat
 - 3) Lavatanssit, joissa arvioitu osallistujamäärä on suuri
 - 4) Tapahtumat, joissa on yli 500 henkilöä pienellä alueella
 - 5) Tapahtumat, joissa on alkoholianniskelua ja yleisöä yli 300 henkilöä
 - 6) Tapahtumat teltassa, jossa on yli 200 henkilöä
 - 7) Tapahtumat teltassa, jossa on anniskelualue sekä yli 100 henkilöä
 - 8) Tapahtumat, jossa yleisönä erityisryhmiä
 - 9) Tapahtumat, joihin on hankala kulkuyhteys. Esimerkiksi saari tai syrjäinen sijainti.
 - 10) Tapahtumat, joissa suurenergisen vammautumisen riski.
 - 11) Tapahtuma sisätilassa, jota ei ole suunniteltu yleisötapahtumiin.
 - 12) Tapahtuma, jossa käytetään erikoistekniikkaa, esimerkiksi pyrotekniikkaa
- (Vuoripuro 2007, 22.)

8.2 Pelastussuunnitelman sisältö

Pelastussuunnitelmaksi ei ole olemassa yhtä oikeanlaista mallia. Jokainen tapahtuma on yksilöllinen erityispiirteinen ja tämä asettaa omat vaatimuksensa pelastussuunnitelman teolle. Pelastussuunnitelman ohjeeksi voidaan antaa kuitenkin tietyt aihealueet, joita pelastussuunnitelmassa tulee käsitellä. Pelastuslain 16 § mukaan yleisötilaisuuden pelastussuunnitelmassa

tulee arvioida ja selvittää tilaisuuden vaarat ja riskit. Pelastuslain mukaan seuraavat aihealueet tulee käsitellä pelastussuunnitelmassa

- 1) selostus vaarojen ja riskien arvioinnista
- 2) selostus rakennuksen ja toiminnassa käytettävien tilojen turvallisuusjärjestelyistä
- 3) selostus henkilöille annettavista ohjeista onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä onnettomuus- ja vaaratilanteissa toimimiseksi
- 4) selostus mahdollisista muista kohteen omatoimiseen varautumiseen liittyvistä toimenpiteistä.

Yllä oleva Pelastuslaki antaa selkeät aihe-alueet sille, mitä pelastussuunnitelmassa tulee olla. Lisäksi Valtioneuvoston asetuksessa pelastustoimesta on painotettu sitä, että pelastussuunnitelman tulee olla ajantasainen. Alla on tarkennettu vielä kutakin kohtaa hieman käytännön läheisemmäksi huomioitavine asioineen.

Pelastussuunnitelma on hyvä aloittaa perustiedoilla itse tapahtumasta sekä sen järjestäjästä yhteystietoineen. Mitä järjestetään, missä ja milloin, paljonko osallistujia odotetaan ja millainen on asiakassegmentti mahdollisine erityisvaatimuksineen.

Ennakoitavat vaaratilanteet ja niiden vaikutukset. Ennen tapahtumaa järjestävän tahon on hyvä kokoontua yhteen riskikartoitusta varten. Tapahtumasta riippuen myös viranomaisten tai muun asiantuntijatahon läsnäolo voi olla tarpeellista. Kokoontumisessa on oleellista löytää suurimmat tapahtuman suurimmat uhkatekijät. Millaisia riskejä tapahtumaan kohdistuu ja millaisia seurauksia niillä olisi toteutuessaan? Mitkä ovat riskien toteutumisen todennäköisyydet? Millaisen riskin voimme ottaa ja mikä vaatii välitöntä huomiointia ja minimointia? Riskikartoitusta, riskianalyysiä ja riskienhallintaa on esitelty työvälineineen tarkemmin luvussa 6 ”Riskikartoitus”.

Toimenpiteet vaaratilanteiden ennaltaehkäisyksi. Riskikartoituksessa löydetään todennäköisesti sellaisia riskejä ja uhkia, jotka saattavat aiheuttaa vaaratilanteen, joita tapahtumaan ei toivota kohdistuvan. Tällöin täytyy suorittaa ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä, jotka saattavat vaatia suunniteltujen asioiden muuttamista tai jopa poistamista tai erityistä varautumista.

Poistumis- ja suojautumismahdollisuudet sekä sammutus- ja pelastustehtävien järjestelyt. Sen lisäksi, että jokaisen tapahtumassa työskentelevän tulee tietää poistumisreitit, tulee myös paikalla olijoiden saada tämä tieto tarvittaessa nopeastikin esimerkiksi opasteiden avulla. Tapahtumapaikalla tulee aina olla riittävän suuret poistumisväylät mitoitettuna osallistujamäärään sekä niitä tulee olla lukumäärällisesti riittävästi. Lisäksi sammutus- ja pelastusvälineistöä tulee olla riittävästi, helposti saatavilla sekä niiden sijoituspaikan tulee olla selkeästi merkitty. Pelastusteiden tulee olla avoimia ja kooltaan sellaisia, että pelastusyksikkö pääsee

kohteeseen kulkuneuvolla. Tapahtumassa työskentelevillä tulee olla selkeä kuva toimintamalleista poikkeustilanteessa sekä siitä, kuinka pelastustoiminta on järjestetty. Pelastussuunnitelman yksi oleellinen osa-alue onkin riittävän tarkat ja oikeaa tietoa sisältävät kartat, johon on merkattu turvallisuuden kannalta oleellisimpia asioita; poistumistiet, pelastusreitit, kokoontumispaikka, ensiapupiste sekä sammutusvälineistön sijainti.

Turvallisuushenkilöstö, sen varaaminen ja kouluttaminen sekä muun henkilöstön perehdyttäminen suunnitelmaan. Jokaisessa tapahtumassa tulee olla henkilö, joka on vastaa turvallisuusasioista. Vastuiden tulee olla selkeästi jaettu sellaisille henkilöille, joilla on riittävät resurssit vastuu-alueidensa hoitoon. Henkilöstöä tulee kouluttaa riittävästi, jotta kaikkien tapahtumassa työskentelevien tietoisuus turvallisuusjärjestelyistä on riittävällä tasolla. Jokaisen tapahtumassa työskentelevän tulee perehtyä pelastussuunnitelmaan sekä turvallisuus-suunnitelmaan. Toimiva ja vanha keino on, että jokainen kuittaa allekirjoituksellaan lukeneensa em. suunnitelmat ja ymmärtäneensä lukemansa.

Tarvittava materiaali kuten alkusammutus-, pelastus-, raivauskalusto, henkilösuojaimet ja ensiaputarvikkeet sen mukaan kuin ennakoitujen vaaratilanteiden perusteella on tarpeen. Jokaisella tapahtumalla on erikoispiirteensä ja vaatimuksensa. Joissakin tapahtumissa normaalitason varautuminen esimerkiksi sammutuskaluston kanssa riittää, mutta esimerkiksi tapahtumissa, joissa käsitellään tulta, vaaditaan jo runsaampaa paneutumista sammutuskalustoon. Sama koskee myös erilaisia henkilösuojaimia ja raivauskalustoa. Ensiaputarvikkeita tulee olla helposti saatavilla ja tapahtumassa työskentelevien joukossa tulee olla niitä, joilla on riittävän valmiudet ensiapuun. Pelastussuunnitelmassa on mainittava ensiaputaitoisen henkilöstön määrä, valmiudet toimia ja käytettävissä olevat tarvikkeet sekä kalusto.

Ohjeet erilaisia ennakoituja onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteita varten. Riskikartoituksessa on voinut nousta esiin tiettyjä seikkoja tapahtumassa, jotka saattavat aiheuttaa erilaisia ei-toivottuja vaaratilanteita. Mikäli riskiä ei saada riittävän pieneksi, voidaan riskin toteutumiseen varautua erilaisilla kohdistetuilla suunnitelmilla ja ohjeistuksilla. Jokaiselle ryhmälle on oltava omat toimintaohjeet. Ohjeiden tulee olla helposti saatavilla, selkeitä ja lyhyitä.

Miten suunnitelmaan sisältyvät tiedot saatetaan asianomaisten tietoon? Pelastussuunnitelmassa on mainittava myös miten tietoa jaetaan sekä järjestävälle taholle, asiakkaille kuin viranomaisillekin. Tämäkin vaatii suunnittelua.

9 Järjestäjän vastuut, velvollisuudet ja vakuutukset

Tapahtuman järjestäjä vastaa tilaisuuteen osallistuvien turvallisuudesta riippumatta siitä, onko tilaisuus maksullinen vai ei tai onko järjestävä taho ollut yksityinen henkilö, yhdistys tai yritys. Oleellista on myös huomioida, että vaikka eri viranomaiset olisivat mukana tilaisuuden suunnittelussa tai konkreettisesti paikalla valvomassa, ei sekään poista järjestäjän vastuuta mahdollisessa onnettomuustilanteessa. Myöskään se, että viranomainen on myöntänyt luvan tapahtuman järjestämiseen, ei poista järjestäjän vastuita.

Yleisötilaisuuden järjestäjällä on Suomessa korostunut huolellisuusvelvollisuus, joka tarkoittaa sitä, että järjestäjän on kyettävä todistamaan olleensa huolellinen mahdollisen onnettomuuden tapahduttua. ”Vahinko sinänsä ei yksinään riitä synnyttämään korvausvelvollisuutta, vaan lisäedellytyksenä on yleisötilaisuuden järjestäjän tai hänen työntekijänsä huolimattomuus tai laiminlyönti järjestelyissä. Jos vahinko on aiheutunut tapaturmasta, jossa huolellisuutta ei ole laiminlyöty, on kyse tapaturmasta eikä vahingosta aiheudu korvausvelvollisuutta.” (Välikylä 2003, 81.)

9.1 Korvausvelvollisuus

Korvausvastuun syntymisen edellytyksenä on vahingon aiheuttaminen. Välikylän (2003, 80) mukaan vahingon tulee olla sellainen, että tapahtumajärjestäjän voidaan näyttää syyllistyneen toiminnassaan ainakin lievään tuottamukseen, joka tarkoittaa sitä, että järjestäjä on toiminut huolimattomasti tai laiminlyönyt velvollisuuksiaan.

Yleisötilaisuuksissa kyse on usein henkilövahingoista, jolloin ”järjestäjälle voi jäädä korvattaviksi erinäiset sairaala- ja lääkekulut sekä mahdolliset ansionmenetykset. Aineettomana vahinkona voidaan suorittaa kertakorvaus kivusta ja särystä. Mikäli henkilölle aiheutuu pysyvää toiminnallista haittaa aiheuttava vamma, voi järjestäjä joutua korvaamaan henkilölle aiheutuneen haitan. Mikäli henkilö kuolee voi järjestäjä joutua hautajaiskuluja lisäksi elatusmaksuja niille, jotka olivat vainajan elatuksen varassa.” (Välikylä 2003, 80.) Ikuisuuskysymys onkin, kuinka esimerkiksi pysyvän haitan aiheuttanut vamma ”arvotetaan”. Valtionkonttorilta on tarvittaessa saatavissa lista, jossa on arvotettu useita eriasteisia vammoja.

Henkilövahinkoja yleisempiä vahinkoja tapahtumissa ovat onneksi omaisuusvahingot. Omaisuusvahinkojen osalta korvausta suoritetaan tarpeellisista korjauskuluista ja jollei tämä ole mahdollista niin korvataan omaisuuden käypä arvo. Tämä tarkoittaa sitä, että jos esimerkiksi henkilön kaksi vuotta vanha digitaalinen kamera rikkoontuu tapahtumassa, ei järjestäjä ole velvollinen korvaamaan uutta vastaavaa tuotetta vaan käyvän arvon rikkoontuneesta omaisuudesta huomioiden omaisuuden arvon menetys.

9.2 Vakuutukset

Yrityksillä ja järjestöillä voi olla entuudestaan monenlaisia vakuutuksia, mutta tapahtumia järjestettäessä tulee ottaa yhteyttä omaan vakuutusyhtiöön vakuutuksen kattavuuden tarkistamista varten. Vuoripuron (2007, 12) mukaan tapahtumajärjestäjän yleisvakuutus ei aina sisällä yleisötapahtuman vastuuvakuutusta, joka korvaisi mahdolliset yleisölle sattuneet tapaturmat tai ulkopuolisille aiheutuneet omaisuusvahingot.

Yrityksen vakuutukset voidaan jakaa kolmeen kategoriaan; henkilöstö, toiminta ja omaisuus. Yrityksen lakisääteisiä vakuutuksia ovat henkilöstöä koskevat vakuutukset kuten yrittäjän eläkevakuutus, työntekijän eläkevakuutus, lakisääteinen tapaturmavakuutus, ryhmähenkivakuutus ja työttömyysvakuutus. Toiminnan kategoriassa oleellisia vakuutuksia ovat vastuuvakuutus, keskeytysvakuutus, kuljetusvakuutus ja oikeusturvavakuutus. Omaisuuskategoriaan kuuluvat esinevakuutus, kiinteistövuakuutus ja kuljetuskalustoon liittyvät vakuutukset. (Spek 2004, 37.) Puhuttaessa tapahtuman järjestämisestä oleellinen vakuutus on vastuuvakuutus, joka sisältää toiminnan vastuuvakuutuksen, tuotevastuuvakuutuksen ja varallisuusvastuuvakuutuksen. Lisäksi myös oikeusturvavakuutus voi olla oleellinen riippuen tapahtuman koosta ja osallistujista.

9.2.1 Kuinka löytää oikea vakuutus?

Vakuuttamisessa keskeistä on juuri oikeanlaisen ja kattavan vakuutuksen hankkiminen riittävän laajalla vakuutuspiirillä. Vakuuttamisessa tulee huomioida seuraavat seikat;

- 1) Varaa riittävästi aikaa etsiä ja vertailla vakuutuksia. Tämä voi vaatia myös ammattilaisten puoleen kääntymistä oikean vakuutusyhtiön löytämiseksi.
- 2) Varmista että tapahtumaa järjestävä taho on täysin vakuutettu koko tapahtuman ajan. Varmista vakuutuksen kattavuus.
- 3) Varmista että myös alihankkijoilla ja tapahtumassa toimivilla tahoilla on kattava ja voimassa oleva vakuutus. Älä ota vastuuta järjestävälle taholle.
- 4) Anna vakuutusyhtiöön kattava ja oikea-aikainen tieto mm. ohjelmasta.
- 5) Dokumentoi tapahtuneet onnettomuudet ja vauriot tarkasti, mm. valokuvaamalla.
- 6) Pidä em. dokumentit tallessa riittävän kauan, vaurion kärsinyt ei välttämättä heti tee ilmoitusta vahingosta tai vaadi korvauksia.

(Bowdin, Allen, O´Toole, Harris & McDonnell 2011, 579-580.)

9.2.2 Vastuuvakuutus

”Vastuuvakuutuksesta korvataan yrityksen vahingonkorvausvastuu ulkopuolisille aiheutetuista henkilö- ja omaisuusvahingoista” (Lähivakuutus 2011). Vastuuvakuutus kattaa sen korvausvelvollisuuden, joka järjestäjälle voimassa olevan oikeuden mukaan aiheutuu tilaisuudessa sattuneista vahingoista (Välikylä 2003, 82-83). Vakuutusta sopiessa on oleellista selvittää tarkka korvauspiiri, johon vakuutusta sovelletaan. Voimassa oleva vastuuvakuutus ei missään tilanteessa lievennä yleisötilaisuuden järjestäjän vastuuta eikä vapauta järjestäjää tarpeellisista turvallisuusjärjestelyistä. Mikäli järjestäjän toiminta on ollut jopa poikkeavan moitittavaa, voi vakuutusyhtiöllä olla oikeus osittain tai kokonaan evätä korvaus. (Välikylä 2003, 82.)

Korvausvelvollisuuden varalta otettava toiminnan vastuuvakuutus;

”1) korvaa henkilö- ja omaisuusvahingot sekä niihin välittömästi liittyvän taloudellisen vahingon

2) vakuutusturvaa myönnetään yhdistykselle, seuralle tai kerholle, joka toimii pääasiassa harrastajavoimin sekä muille yleisötilaisuuksien järjestäjille

3) vakuutus korvaa vahingon, joka vakuutetussa toiminnassa aiheutuu esimerkiksi toimipaikan, sen rakenteen, laitteen tai kaluston puutteellisesta kunnosta tai järjestyksen tai turvallisuuden riittämättömyydestä tai tuottamuksesta ohjelmasuorituksessa tai tarjoilutoiminnassa

4) vakuutus ei korvaa käytössä olleelle kiinteistölle tai toiminnassa käytetylle kiinteälle tai irtaimelle omaisuudelle aiheutunutta vahinkoa.”

(Välikylä 2003, 83.)

9.2.3 Kiinteistön omistajan vastuuvakuutus

Vahinko voi aiheutua myös tapahtumaan vuokratun tilan puutteellisen turvallisuuden takia. Vaikkakin tapahtumaturvallisuus kuuluu järjestäjän vastuulle, voi vastuu edellä mainitussa tilanteessa jakaantua myös itse tilan omistajalle tai vuokraajalle. Tapahtumatiloja vuokratesa onkin oleellista selvittää vuokranantajan vakuutusturva sekä selvittää, mitä vakuutuksia vuokraajalla tulisi olla.

10 Opinnäytetyön prosessista

Opinnäytetyössäni käsiteltävä aihe, tapahtumaturvallisuus, nousi esiin omien havaintojeni perusteella sekä minuun kohdistetun yhteydenoton takia. Varsinaisesti aihe valikoitui yhteydenoton takia, mutta omat kokemukseni ja havaintoni tukivat aihevalinnan tarpeellisuutta. Kyseessä ei ollut opinnäytetyönä mikään varsinaisen uusi aihe-alue, mutta oli selvää, että tapahtumaturvallisuuden laaja kenttä sisälsi loputtomasti aihe-alueita ja aihe-alueet tuntuivat jatkuvan aina pidemmälle kohti yhä uusia turvallisuuden osa-alueita linkittyen toisiinsa. Ai-

heen laajuuden takia jo opinnäytetyön varhaisessa vaiheessa oli suoritettava laajan aihealueen rajausta. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että asetin opinnäytetyölleni selkeän kohderyhmän ja pyrin löytämään oleellimmat asiat juuri kohderyhmälleni ja pysymään rajatulla alueella. Opinnäytetyössä on silti käsitelty tapahtumaturvallisuutta laajemmassa mittakaavassa juuri sen takia, että kohderyhmänikin sisällä on suurta vaihtelua tapahtumien luonteissa ja erityispiirteissä.

Halusin esitellä tapahtumaturvallisuutta hieman laajemmalti kuin mitä mahdollisesti pelkän kohderyhmän vaatimukset olisivat olleet sekä edes mainita asioita laajemmalta alalta. Ideanani tässä oli se, että opinnäytetyöni olisi tietopaketti tapahtumaturvallisuuteen. Vaikka opinnäytetyön tuotokset, tieto- ja työkortit soveltuvat lähinnä vain suunnatulle kohderyhmälle, antaa opinnäytetyö mielestäni ajattelemisen aihetta ja avaa ehkä epäselvää tapahtumaturvallisuuden osa-alueita kaikille aiheesta kiinnostuneille tai siitä tietoutta etsivälle. Tästä hyvänä esimerkkinä voidaan antaa esimerkiksi tapahtumaturvallisuutta koskevien eri lakien ja asetusten kokoaminen yhteen niin, että tapahtumajärjestäjä kykenee hahmottamaan kokonaisuuden.

Valittuani aiheeksi tapahtumaturvallisuuden perehdyin aiheesta tarjolla olevaan kirjallisuuteen, jota löytyi kohtuullisesti. Suurin osa teoksista oli kuitenkin ulkomaisia, jolloin kaikkea tietoutta ei voinut käyttää esimerkiksi lainsäädännön erilaisuuden takia. Pyrin poimimaan niin kotimaisista kuin ulkomaisistakin teoksista oleellimmat asiat tuotavaksi esiin opinnäytetyössäni. Oman hankaluutensa tiedon hankinnalle toivat lait ja asetukset, jotka olivat hyvin hajallaan johtuen siitä, että tapahtumaturvallisuuteen linkittyy paljon erilaisia vastuita ja velvollisuuksia myös eri viranomaisten taholta. Lisäksi lainsäädännön jatkuvat muutokset, säännökset ja asetukset vaativat päivittämistä työhön jo prosessin aikana.

Konstruktiiivinen tutkimus oli toimiva valinta oman kehitystyöni ohjaajaksi. Opinnäytetyöni prosessissa toteutuu kaikki konstruktiiivisen tutkimuksen keskeiset kohdat. Työ tukeutuu jo olemassa olevaan teoriaan ja tietoon, sillä on konkreettiseen ongelmaan konkreettinen lopputuotos, jonka toimivuus ja hyödyllisyys on testattu käytännössä. ”On tärkeää, että ratkaisu osoittautuu toimivaksi, parhaimmillaan myös muualla kuin vain kohdeorganisaatiossa” (Ojasalo ym. 2009, 65). Tämä on ollut koko ajan opinnäytetyöni tavoitteena. Se, että kehittämisvaiheessa tuotos testattiin yhden kohteen toiminnassa, ainoastaan vahvisti tuotosta, koska sen yleinen toimivuus ja hyödyllisyys testattiin. Tuotoshan ei ole yksiselitteisesti oikea ratkaisu edes kaikkiin kohderyhmän tarpeisiin, vaan se on muunneltavissa ja sen tärkein tehtävä onkin olla suuntaa näyttävä malli. On mahdollista, että tuotoksen palvelun hyvyys riippuu pitkälti käyttäjästä ja hänen mielenkiinnostaan hankkia lisää käyttäjää itseään koskevaa ja hyödyttävää tietoa.

Opinnäytetyötä tehdessä käytettiin kehittämistyötä tukevia menetelmiä, kyselyä, haastattelua ja havainnointia.

10.1 Haastattelut

Opinnäytetyötä aloittaessani annoin suuren painoarvon haastattelulle ja uskoin saavani haastattelujen kautta arvokasta materiaalia opinnäytetyöhöni. Kuten aiemmin on mainittu, jopa tapahtumajärjestämisen ammattilaiset tuottivat siinä mielessä pettymyksen, että heidän kokemuksensa turvallisuuspuolesta olivat hyvinkin ohuita. Haastattelut toteutettiin avoimena haastatteluna, jolle on ominaista joustavuus ja keskustelunomaisuus. Mielestäni tämä oli toimiva haastattelun muoto tässä tilanteessa, koska tilanne jokaisen haastateltavan kanssa oli yksilöllinen. Valitettavasti tulokset tapahtumajärjestäjien haastattelutilanteista jäivät köyhiksi enkä päässyt hyödyntämään haastatteluja sellaisella tavalla, jolla alun perin suunniteltiin. Oletusarvoni oli, että olisin saanut haastateltavilta kärkevämpiä näkökulmia siihen, mitä kohderyhmän kaltaisissa tapahtumissa kannattaisi turvallisuudessa heidän näkökulmastaan painottaa. Kuitenkin sain oleellista tietoa siitä, mikä tämän hetkinen tilanne on. Tämä oli mielestäni oleellinen tulos liittyen opinnäytetyöhöni sekä siihen, että tapahtumajärjestämistä työkseen tekevät ammattilaiset todella tuntuivat sivuuttavan turvallisuusnäkökulman suhteellisen helposti. Tämä tuki alkuolettamustani siitä, että turvallisuutta ei osata kokea oleelliseksi asiaksi siinä mielessä, että turvallisuus vaatii myös panostusta sekä rahallisesti että ajallisesti. Tämä oli mielestäni mielenkiintoinen havainto, joka tuki sitä että opinnäytetyöni aihealueesta muodostetulle tietopakettimaiselle kokonaisuudelle oli tilausta.

Tietoisesti vältin opinnäytetyötäni tehdessäni haastattelut varsinaisten yksityisen sektorin turvallisuusalan ammattilaisten kanssa, joilla olisi varmasti ollut sanansa sanottavan tapahtumaturvallisuudesta. Sen sijaan uskoin ja koin onnistuvanikin riittävässä tiedonhankinnassa mm. työpaikaltani Helsingin poliisilaitokselta, joka jo alueellisesti osallistuu lukuisiin tapahtumaturvallisuutta koskeviin asioihin suunnittelusta toteutukseen vuosittain. Työni kautta olen päässyt osallistumaan näihin projekteihin lupamenettelystä lähtien käytännön toteutukseen saakka.

10.2 Kysely

Opinnäytetyössäni kyselyä käytettiin pienelle otokselle niin, että haastatteliija täytti lomakkeen. Kyselyn tarkoituksena oli saada välipalautetta työkalun raakaversioon toimivuudesta jatkokehitystä varten. Koska tarkoituksena ei ollut saada yleistettäviä tuloksia, riitti pieni kolmen hengen otos ja heidän vastauksensa palautteeksi työkalusta. Nämä kyselyyn vastanneet kolme henkilöä olivat konferenssin järjestäjien ydinryhmä, jotka suunnittelivat, toteuttivat ja vastasivat konferenssin toteutuksen kaikista osa-alueista. Käytännössä kyseiseltä pilotointiin

käytettävältä taholta ei ollut mahdollisuutta saada enempää osallistujia kyselyyn, joka olisi tietysti palvellut työkalun tekijää entistäkin paremmin.

Kyselyssä arvioitiin työkalun selkeyttä, toimivuutta, riittävää laajuutta ja käyttäjäystävällisyyttä arviointiasteikolla 1-5 arvossa 5 ollessa hyvä ja 1 huono sekä suusannallisesti. Huonoa arvostelua ei saanut mikään osa-alue. Havaittavissa oli selkeästi myös kohteliaisuutta siinä, ettei asiasta, josta oma ymmärrys oli vähäinen, haluttu kyseenalaistaa työkalun suunnittelijan työnjälkeä. Kuitenkin lisäohjeistuksen tarpeellisuus nousi esiin, joka pyrittiin huomioimaan parannuksissa.

10.3 Havainnointi

”Havainnoinnin avulla on mahdollista saada tietoa siitä, miten ihmiset käyttäytyvät ja mitä tapahtuu luonnollisessa toimintaympäristössä” (Ojasalo ym. 2009, 103). Itse käytin havainnointia konferenssissa kesäkuussa, jossa opinnäytetyöni tuotoksen ensimmäinen versio oli testauksessa. Havainnointi oli mielenkiintoista suoritettavaa ja siinä pääsi seuraamaan oikeaa toimintaa oikeassa ympäristössä. Havainnointi oli ensimmäinen kerta, kun todella pyrin oikeaoppisesti havainnoimaan enkä vaan yleisluontoisesti katselemaan ja tekemään sattumanvaraisia havaintoja kuten yleensä.

Havainnointi mahdollistaa pääsyn tapahtumien luonnollisiin ympäristöihin, ja sen avulla on mahdollista saada tietoa mm. siitä, toimivatko ihmiset kuten sanovat toimivansa (Ojasalo ym. 2009, 103). Havainnoinnistani nousi esiin muutama selkeä asia; tietämättömyys, ymmärtämättömyys, perehtymättömyys ja luottamus siihen, että joku muu hoitaa. Lisäksi myös valmistautumisen ja ennalta jaettujen tehtävien ja vastuiden tärkeys nousi esiin. Itse konferenssissa kukaan ei tuntunut ottavan vastuuta turvallisuudesta ja sen huomioiminen tuntui jäävän vähälle muiden ”tärkeämpien” asioiden keskellä kovassa järjestelykiireessä. Uloskäytävät olivat tukossa eikä hätäuloskäynnin ovi auennut lainkaan lukon ollessa rikki. Järjestäjä oli vain luottanut tapahtumapaikan Internet sivuilla olleeseen lauseeseen ”tarkistamme pelastustiet ja uloskäytävät päivittäin tarkastuskierröksellä”. Lisäksi eräs konferenssiin töihin tullut henkilö naureskeli ajatukselle, että joku perehtyy varauloskäyntien tai sammutuskaluston sijaintiin etukäteen.

Hieman yllättäen järjestäjän keskuudessa oli havaittavissa selkeää ujoutta. Tapahtuman suunnitteluvaiheessa järjestäjä ei halunnut, että konferenssin tiloissa oleskelee ulkopuolisia henkilöitä. Havaintojeni mukaan kuitenkin selkeästi ulkopuolisen henkilön tullessa tiloihin kukaan järjestäjistä ei kehdannut kysyä oleskelun syytä tai pyytää henkilöä poistumaan.

Havainnoinnissa nousi esiin asioita, jotka vaikuttivat työkalun muokkaamiseen, mutta myös asioita, jotka riippuvat enemmän ihmisten persoonallisuudesta ja asenteista kuin varsinaisesta ohjeistuksesta. Turvallisuusasioissa havainnoinnissa painottui se, että ellei ehkä ylimääräisenä koettuja tehtäviä tiukasti jaettu vastuu-alueittain henkilöille, jäivät ne pääsääntöisesti hoitamatta, koska kukaan ei ottanut asioita vastuulleen. Turvallisuutta arvostetaan, mutta sen eteen ei välttämättä työskennellä itse. Osasyynä tähän saattoi olla epävarmuus omasta osaamisesta tai ymmärryksestä, henkilöt eivät välttämättä kokeneet olevansa ”päteviä” hoitamaan turvallisuuteen liittyviä yksinkertaisiakaan tehtäviä.

10.4 Pilotointi

Mielestäni yksi opinnäytetyöprosessini mielekkäimpiä osuuksia oli työkalun raakaversioiden testaaminen, pilotointi, valitun toimialajärjestön konferenssissa juhannusviikolla. Tämä oli paitsi erittäin hyödyllistä työkalun puutteiden löytämiselle, myös mielenkiintoista ja ammatillisesti kehittävää myös työkalun suunnittelijalle.

Roolini nelipäiväisessä konferenssissa oli moninainen. Tapahtumaturvallisuuden työkaluni raakaversio oli konferenssin turvallisuusjärjestelyissä koekäytössä. Yhdessä järjestävän tahon kanssa keskustelimme oleellisimmista turvallisuuteen liittyvistä huomioitavista asioista sekä työkalun selkeydestä turvallisuusnäkökulmaa niin tuntemattomien henkilöiden näkökulmasta. Heidän mielipiteensä oli, että työkalun rasti-ruutuun menetelmällä varmasti saisi jonkinlaisen kokonaiskuvan tapahtumaan tarvittavista ja tapahtumaa koskettavista turvallisuusnäkökulmista kunhan perehtyy ensin muutaman sivun mittaiseen tietopakettiin. Kuitenkin järjestäjien mielestä olo jäi epävarmaksi, eikä kokonaisuuden hallinnasta oltu varmoja. Myös järjestäjää koskevat vastuut tuntuivat epäselviltä. Lisäksi koettiin, että koko aihe-alueeseen perehtyminen vei liikaa aikaa ja toivottiin, että työkalu olisi vieläkin räätälöidympi.

Tehty riskikartoitus ja turvallisuussuunnitelma selkeyttivät järjestäjälle kokonaisuutta ja omien havaintojeni mukaan myös loivensi kynnystä järjestäjän itsekkin ehdottaa havaitsemiaan riskikohtia. Johtopäätöksenä voidaan pitää sitä, että työkalu tarvitsee riittävät toimintaohjeet sekä mahdollisimman kattavan tietopaketin tuekseen ymmärtämisen lisäämiseksi. Kuitenkin pk-rh:n foorumille liitettävä tietopaketti on koollisesti hyvin rajattu, joten laajan tietopaketin lisääminen sivustolle ei ole mahdollista. Tämä tarkoittaa sitä, että työkalu vaatii kokemattomalla käyttäjällä myös perehtymistä, omatoimista tiedonhankintaa ja viitseliäisyyttä sekä kykyä jatkoselvitysten tekemiseen. Työkalu toimii oivallisena linkkilistana asioihin ja asiakokonaisuuksiin, joihin järjestäjän on syytä perehtyä.

10.5 Johtopäätökset

Turvallisuus mielletään tärkeäksi arvoksi, joka vaikuttaa mm. yrityksen imagoon. Turvallisuus nähdään myös hankalana ja vieraana toimialueena, jossa rahallisille investoinneille halutaan vastinetta. Varautuminen nähdään turhana, ellei todellista uhkaa ole nähtävissä. Tämä saattaa ilmetä mm. turvallisuushenkilöstön työllistämisellä tapahtuman aikana heidän vastuualueeseensa kuulumattomilla asioilla, koska he eivät välttämättä näytä aktiivisesti tekevän mitään. Turvallisuustyö on kuitenkin usein suuressa määrin päällepäin näkymätöntä työtä. Suurin osa turvallisuustyöstä tehdäänkin ennakkoon; tapahtumaturvallisuudessa varhainen perehtyminen omaa tapahtumaa koskevaan aihepiiriin on oleellista, samoin kuin varhainen suunnitteluvaihe, riittävä varautuminen ja selkeät vastuujao. Ilman selkeitä vastuu- ja työjakoja turvallisuuteen liittyvät asiat jäävät todennäköisesti hoitamatta. Kärjistetyksi voisi sanoa, että jos turvallisuushenkilöstö on tapahtuman aikana runsaasti työllistetty, on ennaltaehkäisevissä järjestelyissä turvallisuuden kannalta jossakin määrin epäonnistuttu. Turvallisuustyö on aktiivista suunnittelua, jonka painopiste on erityisesti ennaltaehkäisyssä. Jos uhkakuva toteutuu, joudutaan ennaltaehkäisystä siirtymään vahinkojen rajaukseen. Tässä vaiheessa turvallisuus on tapauksesta riippuen jossain määrin jo vaarantunut.

Turvallisuus on asia, jonka eri henkilöt kokevat erilailla. Tähän saattavat vaikuttaa henkilön omat aiemmat kokemukset, kulttuuri- ja sosiaaliset suhteet. Psykologinen riskikäsitelmä on asia, joka tulee huomioida tapahtumaturvallisuudessa. Yleisin psykologinen toimenpide on näkyvä ja aktiivinen valvonta ja selkeä puuttuminen turvallisuusnäkökulmiin myös tapahtuman aikana. Tämä paitsi antaa järjestäjältä vastuullisen toimijan kuvan, luo osallistujille turvallisuuden tunnetta.

Harva henkilö haluaa hoitaakseen vastuullisia tehtäviä, joissa tiedostetusti oma tieto-taito ei ole riittävää. Lisäksi yleensä lain velvoitteiden mukaan tulo pelottaa ihmisiä ja luo mielikuvaa rangaistuksesta epäonnistumisen tai virheen sattuessa. Tapahtumajärjestäjällä on Suomen lakien mukaan yleinen huolellisuusvelvoite. Kyseinen velvoite ei ole lainkaan yksiselitteinen, vaan hyvin tapauskohtainen. Yhtenä tärkeänä huomioitava asiana voidaan kuitenkin pitää yleispätevää pääsääntöä, jonka mukaan ryhtyminen tehtäviin, joita ei hallitse, voidaan tulkita huolellisuusvelvoitteen rikkomiseksi. Tämä on tärkeää pitää mielessä, mutta toisaalta tapahtumajärjestäjän ei pidä rakentaa turvallisuudesta mielikuvaa, jossa tapahtumaturvallisuus nähdään ylitsepäsemättömän vaikeana kokonaisuutena. Itse uskon, että monessa tapahtumassa turvallisuusjärjestelyt jäävät ironista kyllä juuri tämän takia hoitamatta; turvallisuus koetaan vaikeana osa-alueena hallita ja jossa vastuut ovat suuret. Näin asia jää usein hoitamatta, koska kukaan ei ota asiaa vastuulleen.

Opinnäytetyössäni nousi esiin muutamia mielenkiintoisia tuloksia. Yksi tärkeimmistä on se, että tapahtumajärjestäjät usein sivuttavat turvallisuusnäkökulman, eivätkä näe sitä osana kokonaisvaltaista tapahtumajärjestämistä. Lainsäädännölliset velvoitteet ja vastuut ovat epäselviä, eikä niiden selvittämistä nähdä oleellisena asiana. Selvittämisen koetaan olevan työlästä ja aikaa vievää, koska yksiselitteisiä ohjeita ei ole saatavilla sekä tieto on hajanaista.

Oleellinen asia tapahtumaturvallisuudessa ovat yhteiset säännöt ja asennekysymykset, suhtautuminen turvallisuuteen ja halukkuus toimia sen eteen. Tapahtumajärjestäjän tulee huolehtia riittävästä tietoisuudesta ja motivaatiosta turvallisuusasioiden huomioimisessa, joka todennäköisesti onnistuu parhaiten koulutuksella. Tämä antaa järjestäjästä ulospäin vastuuntuntoisen ja luotettavan toimijan kuvan. Tämä ei onnistu ilman koko organisaation sitoutumista ja yhteisiä sääntöjä vaikka käytössä olisi kuinka toimiva työkalu.

Vaikka tapahtuma ei ole luvanvarainen tai luvanvaraisuus ei edellytä erillisiä turvallisuuspalveluita, tulisi järjestäjän silti aina huomioida turvallisuusnäkökulma. Loppujen lopuksi lain velvoitteet eivät ole asiaa tuntemattomallekaan hankalia asiakokonaisuuksia, kunhan osaa luokitella oman tapahtuman Kokoontumislain mukaisesti oikeaa kategoriaan. Tapahtuman oikea luokittelu ensimmäisinä toimenpiteinä on erittäin oleellista työkortin onnistuneelle käytölle. Tämän jälkeen esimerkiksi työkorttia seuraamalla järjestäjä kykenee löytämään ja täyttämään omat velvoitteensa sekä löytämään oleellisia omassa tapahtumassa huomioitavia konkreettisia asioita, joita järjestäjä ei välttämättä muuten olisi havainnut. Jos asiakokonaisuudet tuntuvat hankalilta tai vastuuta ei haluta ottaa, on yksityisellä puolella tarjolla runsaasti erilaisia palveluntarjoajia aina turvallisuusasioiden suunnittelusta toteutukseen.

Miten turvallisuusnäkökulmalle sitten saataisiin lisää näkyvyyttä? Valitettavasti turvallisuusnäkökulmiin puututaan usein vasta sitten, kun jotakin epätoivottua tapahtuu. Tämä on konkreettisesti esimerkiksi muutaman viime vuoden aika erilaisten koulu- ja kappakeskusampumataupausten yhteydessä. Nämä tapahtumat ja niiden saama mediahuomio vaikuttavat juuri ihmisen psykologiseen riskikäsitykseen ja aiheuttavat sen, että turvallisuutta ja turvallisuudelta vaaditaan enemmän. Uskon myös, että tietoisuuden lisäämisellä saataisiin Suomessa kohenettua tapahtumaturvallisuutta paljon. Tällä hetkellä varsinkaan kokemattomat tapahtumajärjestäjät eivät ole riittävän tietoisia omista vastuistaan ja näin tarvittavat turvallisuusjärjestelyt jäävät hoitamatta. Usein vain toivotaan parasta ja uskotaan, ettei mitään tapahdu, jolloin toimintavalmius kriisitilanteissa on vähäinen. Jokaisen tapahtumajärjestäjän tulisi muistaa edes Pelastuslain 14 § ensimmäisessä ja toisessa momentissa oleva velvoite vaaratilanteiden ehkäisemisestä sekä ihmisten, omaisuuden ja ympäristön suojaamisesta vaaratilanteissa.

Myös yhteiskunnalla on oleellinen osa turvallisuuskehityksessä. Hallitusohjelmaan kirjattu tavoite Suomen olemisesta Euroopan turvallisina maana vuoteen 2015 mennessä ei toteudu itsensä. Mielestäni hyvä turvallisuuden ”markkinointipaikka” olisi ollut myös uuden pelastuslain voimaantulo 1.7.2011, jossa astui voimaan myös uusia yksilöä koskevia velvoitteita. Yleensä ihmisiä kiinnostavat luonnollisesti ne muutokset, jotka koskettavat heitä itseään. Turvallisuutteen liittyvä tieto koetaan pääsääntöisesti mielenkiintoiseksi ja tarpeelliseksi ja uskon, että tiedolle olisi paljon vastaanottajia jos se vain osattaisiin tarjoilla oikein ja ymmärrettävässä muodossa. Nämä tiedot jäävät kuitenkin asiaan perehtymättömältä saamatta ja itseään koskevan tiedon koetaan olevan vaikeasti löydettävissä. Yhteiskunta on vasta hitaasti heräämässä aktiiviseen ja entistä painavampaan turvallisuustyöhön, joka näkyy mm. useina kehittämiskohteina ja -hankkeina sekä työryhminä.

Erilaiset toteutuneet riskit ja henkilövahingot aiheuttavat vuosittain suuria rahallisia menetyksiä yhteiskunnalle ja vakuutusyhtiöille. Puhumattakaan siitä, etteivät kaikki toteutuneet vahingot ole rahalla korvattavissa. Sen takia onkin yllättävää, ettei yleistä tietoutta ole aktiivisemmin ja käyttäjäystävällisemmin tarjolla edellä mainittujen tahojen puolelta. Yhteiskunnan turvallisuus on kuitenkin yhteistyötä eikä vain tiettyjen toimijoiden osa-alue.

Mielestäni yksi oleellisimmista kehitystä ja muutosta vaativista asioista ovat asenteet, jotka vaikuttavat paljon ihmisen toimintaan. Turvallisuus tulisi tärkeänä arvona ja tiedostaa oma rooli merkittävänä tekijänä osana turvallisuutta ja sen kehittämistä. Vaikka järjestäjä laatisi kuinka tarkat turvallisuussuunnitelmat ja -ohjeistukset tapahtumaansa, menettävät ne suuren osan arvostaan mikäli henkilökunta ei ole valmis työskentelemään turvallisuuden eteen. Turvallisuus on pieniä tekoja, joihin kaikkien tulisi osallistua.

10.5.1 Työhön liittyviä tulevaisuuden kehittämiskohteita

Laajasta aihe-alueesta johtuen työn ympäriltä löytyy paljon jatkotutkimus- ja kehittämismahdollisuuksia. Yksi läheisimmistä aiheista on tietysti työkalun kehittäminen käytössä tulleiden käyttäjäkokemusten mukaan. Käyttäjäkokemuksista voi löytyä uusia, jopa yllättäviäkin, kehittämismahdollisuuksia ja aihepiirejä. Työkalu sisältää materiaalia, joka saattaa vanheta yllättävänkin nopeasti riippuen lainsäädännöstä, mutta myös aihepiirejä jotka säilyvät ajankohdaisina pitkään. Kuitenkin työkalun toimivuus määrittyy pitkälti käyttäjäkokemusten kautta, joten aktiivinen kokemusten kerääminen ja siirtäminen työkalussa käytäntöön palvelee työkalun käyttäjäryhmää parhaiten.

Työkalusta on mahdollista tehdä myös hyvin räätälöityjä versioita rajatumille kohderyhmille. Myös yksityiskohtaista tietoa voi kerätä laajalti liitettäväksi työkaluun. Tapahtumaturvalli-

suus on laaja aihe-alue, josta itsestään voisi rakentaa kokonaisen työkalusarjan foorumin alaisuuteen.

Yksi oleellisimmista kehittämismahdollisuuksista on kuitenkin tietoisuuden lisääminen. Näen tämän mielenkiintoisen kohteena jatkotutkimukselle; miten henkilöiden tietoisuutta saataisiin lisättyä turvallisuuden alueella, mikä olisi tehokkain tapa tietoisuuden lisäämiselle ja miten pitkistä prosesseista puhuttaisiin ennen havaittavia tuloksia? Mitkä olisivat tehokkaita keinoja tämän hetkisen tilan muuttamiselle? Miten kaikki olemassa oleva tietous ja taito osattaisiin välittää paremmin ja tuloksellisesti eteenpäin?

10.5.2 Käytännön ohjeita työkalun käyttämiseen

Voimassa olevan lainsäädännön, ajankohtaisen tiedon ja testauksen avulla luotu työkortti on apuväline tapahtuman turvallisuusjärjestelyihin. Työkortti on mahdollista räätälöidä täysin sopivaksi kyseessä olevalle tapahtumajärjestäjälle, mutta se ei ole ollut tässä työssä tarkoituksenmukaista. Tarkoituksena on, että mahdollisimman moni saisi ohjeita, ajatuksia, tietoa ja ”suuntaviivoja” siihen, mitä tapahtumaturvallisuus on, mitä se pitää sisällään ja miten sitä voisi omissa tapahtumissa huomioida ja kehittää. Työkalun tehtävä on antaa tapahtumajärjestäjälle tietoutta ja suuntaa miten kehittää oman tapahtuman turvallisuutta, mitä aihe-alueita tulisi huomioida, mitä velvollisuuksia järjestäjällä on ja mikä tärkeintä, mistä järjestäjä saa lisätietoa. Järjestäjän oma perehtyminen on oleellista, koska jokainen tapahtuma on omanlaisensa yksilöllinen tapahtuma erikoispiirteineen.

Ennen työkalun käyttämistä on aiheellista lukea tietokortti, joka foorumin kokorajoitusten takia on suppea. Tietokortissa on kuitenkin selvennetty järjestäjälle oleellimmat velvoitteet oman tapahtuman luokitteluksi sekä tietokortista ilmenevät järjestäjälle oleellimmat lait, joista lisätietoa on saatavilla. Työkalua voi pitää eräänlaisen linkkilistana, jonka onnistunut käyttö edellyttää perehtymistä aihe-alueeseen myös varsinaisen työkalun ulkopuolelta. Tieto- ja työkortin pohjana oleva opinnäytetyö toimii tarvittaessa laajempaan tietopakettiin.

Koska työkorttia ei ole ollut mahdollista tehdä kaikille sopivaksi, on työkortissa useita kysymyksiä, joista kaikki eivät koske kaikkia. Vastausvaihtoehtoja on kolme; kyllä, ei ja ei koske meitä.

Tapahtumajärjestäjän tulee varata riittävästi aikaa suunnittelulle ja yhteisten toimintamallien luomiselle. Jo varhaisessa vaiheessa tehdyt vastuu-alueiden jaot järjestävän tahon kesken tukevat tuloksellisuutta ja onnistumista turvallisuussuunnittelussa. Olennaista on jokaisen ymmärrys ja omistautuminen yhteisille säännöille ja toimintatavoille myös yllättävissä tilanteissa.

10.6 Arviointi

Opinnäytetyöprosessissa vaikeinta oli päästä kirjoitustyössä alkuun; aihe-alue oli laaja, tieto oli hajallaan ja huomioon otettavia asioita oli paljon. Myös aiheen rajaaminen oli aluksi haastavaa. Omankin tietoisuuden lisääntyessä prosessi helpottui ja asiakokonaisuudet yhdistyivät keskenään luontevasti muodostaen tietopakettien kortteineen. Mielestäni opinnäytetyöprosessissa mielekkäintä oli erilaisten haastatteluiden ja havainnoinnin käyttö, joilla saatiin arvokasta tietoa opinnäytetyöprosessiin.

Omasta mielestäni tiedon yhteen kerääminen onnistui suhteellisen hyvin. Asiasisällöstä johtuen lopputulos ei välttämättä ole lukijalle kovin kevyt lukukokemus. Yhteen saatiin kuitenkin kerättyä oleellimmat asiat kohderyhmän tapahtumaturvallisuudesta ja pilotointivaiheen käyttökokemukset olivat positiiviset. Joten tavoitteessa onnistuttiin näiltä osin.

Jatkoarvioinnin varaan jää se, miten mahdolliset käyttäjät työkalun ottavat vastaan pk-rh:n foorumilla. Ennen foorumilla julkaisua pk-rh:n foorumin ylläpitäjällä on oikeus muokata työkalua sisällöllisesti ja ulkonäöllisesti. Työkalussa on myös jatkokehittämismahdollisuuksia sekä päivittämistarvetta mm. lainsäädännön muuttumisen osalta.

Lähteet

- Anniskelu. 2011. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira. Viitattu 15.9.2011.
http://www.valvira.fi/ohjaus_ja_valvonta/alkoholi/anniskelu
- Anttila Pirkko. 2008. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetyö ja ohjaus seminaari. Viitattu 16.9.2011. <http://www.chydenius.fi/pdf/anttilan-kalvot>
- Arvonen, S. 2004. Yhdistyksen turvallisuusopas. Suomen liikunta ja urheilu ry. SLU:n julkaisusarja 6/04.
- Bowdin G, Allen J, O´Toole W, Harris R, McDonnell I. 2011. Events management. 3 rd edition. Great Britain; Butterworth-Heinemann.
- Elintarvikelaki 1.9.2011/325.
- Engeström Y. 1998. Kehittävä työntutkimus, perusteita, tuloksia ja haasteita. 2. painos. Helsinki; Edita.
- Finland Festivals .2011. Kulttuuritapahtumat täyttävät suomen kesän. Viitattu 22.4.2011.
http://www.tilastokeskus.fi/artikkelit/2007/art_2007-07-12_006.html?s=0
- Havainnointi eli observointi 2011. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 16.9.2011.
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineistonhankintamenetelmat/havainnointi-eli-observointi-osallistuminen-ja-kenttaetyoe>
- Heljaste J-M, Korkiamäki J, Laukkala H, Mustonen J, Peltonen J, Vesterinen P. 2008. Yrityksen turvallisuusopas. Helsinki; Gummeruksen kirjapaino.
- Hirsjärvi S, Remes P, Sajavaara P. 2010. Tutki ja kirjoita. 15-16. painos. Helsinki; Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Huolehtimisvelvollisuus rakentamisessa. Suomen kuntaliitto. Viitattu 23.9.2011.
<https://lomake.fi/forms/word/KUN/ke6666/fi>.
- Huoponen Olli, palomies. Haastattelu 16.4.2011.
- ISO Guide. 2009. Risk management vocabulary.
- Kangas Olli. Tapahtumajärjestäjä Herrankukkaro. Haastattelu 5.4.2011.
- Kokoontumislaki. 22.4.1999/530.
- Kyselyt 2011. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 16.9.2011.
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineistonhankintamenetelmat/kyselyt>.
- Laki järjestyksenvalvojista. 22.4.1999/533.
- Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta 30.1.2004/75.
- Leppänen J. 2006. Yritysturvallisuus käytännössä, turvallisuusjohtamisen portfolio. Helsinki; Talentum.
- Lähivakuutus. Yrityksen toiminta ja vastuu. Viitattu 3.5.2011.
<http://www.lahivakuutus.fi/FI/Yritykset/vakuutukset/Toiminta/Vastuu/Sivut/default.aspx>.
- Ojasalo K, Moilanen T, Ritalahti J. 2009. Kehittämistyön menetelmät, uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki; WSOYpro.

- Pehkonen Taija. Event Coordinator Scandic Marina Congress Center. Haastattelu 21.4.2011.
- Pelastuslaki. 29.4.2011/379
- Pelastussuunnitelma.2011. Pk-rh. Viitattu 24.4.2011. <http://www.pk-rh.fi/riskilajit/paloriskit/laadi-pelastussuunnitelma>.
- Poliisin tilastot 2010. Helsingin lupapalveluyksikkö, Kaarti.
- Rantanen Teemu. 2011. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Viitattu 16.9.2011. <http://www.uasjournal.fi/index.php/kever/article/viewFile/1088/919>
- Rutherford Silvers J. 2008. Risk management for meetings and events. Great Britain; Butterworth-Heinemann.
- SFS-IEC-60300-3-9 Luotettavuusjohtaminen. Osa 3 käyttöopas, luku 9 teknisten järjestelmien riskianalyysi.
- SFS-ISO 31000 Riskienhallinta. Periaatteet ja ohjeet -standardi.
- Sisäinen turvallisuus. 2006. Paikallisen turvallisuustyön kehittäminen. Sisäasianministeriön julkaisuja 19/2006.
- Suomen pelastusalan keskusjärjestö. 2002. Turvallisuussuunnitelma, opas yritykselle ja laitokselle. 2. painos. Helsinki; Tammer-paino.
- Suomen pelastusalan keskusjärjestö. 2004. Pienyrityksen turvaopas.
- Taivalaho Pirkko. Tapahtumajärjestäjä Hilton Kalastajatorppa. Haastattelu 28.4.2011.
- Tieteellinen tieto. Joensuun yliopisto, tietojenkäsittelytieteenlaitos. 2005. Viitattu 15.9.2011. <http://cs.joensuu.fi/~rkr/Viestinta/Viestintaohje.pdf>
- Tilastokeskus 2011. Artikkelit. Viitattu 22.4.2011. http://www.tilastokeskus.fi/artikkelit/2007/art_2007-07-12_006.html?s=0
- Työturvallisuuslaki. 23.8.2002/738.
- Vahingonkorvauslaki. 31.5.1974/412.
- Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 5.5.2011/407.
- Vuoripuro J. 2007. Suurten yleisötilaisuuksien turvallisuusopas. Helsinki; Tammer-paino.
- Välilikylä T. 2003. Turvallinen yleisötilaisuus. Vammalan kirjapaino Oy.
- Välilikylä T. 2000. Turvallinen yleisötilaisuus. 2.painos. Vammalan kirjapaino Oy.
- Yleinen paikka. Poliisi. Viitattu 22.4.2011. <http://poliisi.fi/poliisi/home.nsf/pages/DA9D2B81B6E4B31DC2256B9E00393572?opendocument>.
- Yleisötapahtuman tarkastus -käsikirja. 2010. Helsingin kaupungin pelastuslaitos.

Kuviot

Kuvio 1; Tutkimuksellisen kehittämistyön prosessi. Ojasalo K, Moilanen T, Ritalahti J. 2009. Kehittämistyön menetelmät, uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki; WSOYPro.

Kuvio 2; Riskienhallinta

Kuvio 3; Turvallisuussuunnittelu prosessina. Sisäinen turvallisuus. Paikallisen turvallisuustyön kehittäminen. Sisäasianministeriön julkaisuja 19/2006.

Liite 1

Työkortti

Tilaisuuden luokittelu

Kyllä Ei EKM

EKM = ei koske meitä

Onko kyseessä yleinen kokous (esim. mielenosoitus, johon vapaa osallistuminen, kokoontumisvapauden käyttäminen)?

--	--	--

Onko yleisessä kokouksessa puheenjohtaja, joka vastaa lain noudattamisesta kokouksessa? (Pakollinen)

--	--	--

Onko yleisestä kokouksesta ilmoitettu paikalliselle poliisille viim. 6 h ennen yleistä kokousta? (Pakollinen)

--	--	--

Onko kyseessä yleisötilaisuus (näytökset, kilpailut, isommat tapahtumat, osallistumisen edellytyksenä mahdollisesti jäsenyys / pääsymaksu)?

--	--	--

Onko tapahtumalla erityispiirteitä kuten poikkeuksellinen tapahtumapaikka, erityiset luonnonolosuhteet, alkoholitarjoilu, poikkeava ohjelma tai osallistujina erityisryhmiä?

--	--	--

Onko yleisötilaisuudelle tapahtumapaikan omistajan/haltijan suostumus? (Pakollinen)

--	--	--

Onko yleisötilaisuudesta ilmoitettu paikalliselle poliisille viim. 5 vrk ennen tapahtumaa? (Pakollinen)

--	--	--

Onko yleisötilaisuudella turvallisuusvastaava? (Pakollinen)

--	--	--

Onko yleisellä kokouksella / yleisötilaisuudella yhteyshenkilö? (Pakollinen)

--	--	--

Onko yleisen kokouksen / yleisötilaisuuden järjestäjä täysivaltainen henkilö / yhteisö / säätiö? (Pakollinen)

--	--	--

Onko kyseessä yksityinen tilaisuus (alle 200 osallistujaa, ei erityispiirteitä esim. ohjelmassa tai tapahtumapaikassa)?

--	--	--

Tapahtuman luvanvaraisuus

	Kyllä	Ei	EKM
Onko tapahtuma luvanvarainen?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Tarjoillaanko / myydäänkö tapahtumassa alkoholia? Yhteys aluehallintoviranomaiseen.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Onko tapahtumassa luvanvaraisia arvontoja, pelejä, kilpailuja tai rahankeräystä? Yhteys paikalliseen poliisiin.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Tehdäänkö tapahtumapaikalla rakennelmia / muutok- sia? Yhteys rakennusviranomaiseen.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Myydäänkö tapahtumassa elintarvikkeita? Yhteys elin- tarvikeviranomaiseen.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Aiheuttaako tapahtuma melutason nousua? Yhteys ym- päristöviranomaiseen.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Onko tapahtumassa suurenergisen onnettomuuden riski (esim. törmäys, pudotus)? Yhteys pelastusviranomaiseen.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Käytetäänkö tapahtumassa pyrotekniikkaa / helposti syttyviä aineita? Yhteys pelastusviranomaisiin.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Aiheuttaako tapahtuma muutoksia liikenteeseen? Yhte- ys poliisiin.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Onko järjestäjällä ilmoitusvelvollisuus jollekin viran- omaiselle?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Poikkeaaako tapahtumapaikka käyttötarkoituksestaan? Yhteys pelastusviranomaisiin.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Onko tapahtumassa tarvetta järjestyksenvalvojille? Yh- teys poliisiin.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Pelastussuunnitelma. Jos vastaat ”kyllä” yhteenkin kohtaan, on pelastussuunnitelma pakolli-
nen.

Onko kyseessä yleisötilaisuus?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Käytetäänkö tapahtumassa pyrotekniikkaa / ilotulittei- ta / muita herkästi syttyviä aineita?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Onko läsnä yli 200 henkilöä?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Onko osallistujilla erityispiirteitä (esim. liikuntarajoit- teiset, lapset, vanhuksset tai henkilöt, joilla alentunut kyky huolehtia itsestään)?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

	Kyllä	Ei	EKM
Onko tapahtuma teltassa, jossa samaan aikaan yli 200 henkilöä?			
Onko tapahtuma teltassa, jossa samaan aikaan vähintään 100 henkilö ja alkoholin anniskelua?			
Onko tapahtumapaikka sisätila, jota ei ole suunniteltu yleisötilaisuuksiin?			
Onko tapahtumapaikalle hankala kulkuyhteys (syrjäinen sijainti, saari tms.)?			
Onko tapahtumassa muita erityisiä syitä/ piirteitä, jotka aiheuttaisivat kohonnutta palo- tai henkilöriskiä?			

Pelastussuunnitelma on toimitettava alueen pelastusviranomaisille hyväksyttäväksi viim. 14 vrk ennen tapahtumaa.

Turvallisuussuunnitelma. Jos vastaat ”kyllä” johonkin kohtaan, on turvallisuussuunnitelma pakollinen.

Onko kyseessä yleisötilaisuus?			
Onko tilassa runsaasti ihmisiä kerralla?			
Onko tapahtumapaikkana käytettävän tilankoko yli 500 m ² ?			
Voiko kemikaalien käsittely tilassa aiheuttaa vaaraa ihmisille / omaisuudelle / ympäristölle?			
Onko tilassa automaattinen sammutus- tai paloilmointinjärjestelmä?			

Riskienhallinta

Onko tapahtumaan liittyvät riskit tunnistettu, analysoitu ja arvioitu?			
Onko erityisesti henkeen, terveyteen ja mainittavaan omaisuuteen liittyvät riskit selvitetty ja toimenpiteisiin ryhdytty?			
Onko toimenpiteet riskien minimoimiseksi aloitettu (riskinhallintakeinot)?			
Onko myös työntekijöiden toimenkuvaan liittyvät riskit analysoitu?			

	Kyllä	Ei	EKM
Ovatko riskit hyväksyttävällä tasolla?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Onko ympäristöturvallisuudesta huolehdittu?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Tilaturvallisuus			
Onko tapahtumapaikka käyttötarkoitukseensa sopiva?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Ylittyykö tilan suurin henkilökäyttökapasiteetti?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Onko osallistujille tilaa vähintään 1m2 / hlö?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Ovatko hätäpoistumistiet selkeästi merkitty valoisassa ja pimeässä?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Ovatko hätäpoistumistiet esteettömästi kuljettavissa ulos asti?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Onko hätäpoistumisteiden käyttö esteetöntä myös liikuntarajoitteiselle?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Ovatko hätäpoistumistiet ja käytävät puhtaat palokuormasta ja poistumista haittaavista esteistä?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Onko rakenteellisesta turvallisuudesta (ovet, ikkunat, portaikot, hissit jne.) huolehdittu?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Onko mahdolliset puutteet / viat korjattu tilassa?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Onko mahdollinen piha-alue siisti, riittävästi valaistu ja tarvittaessa aidattu?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Onko rakennuksessa / tilassa tarvittava valvonta (kulun-, videovalvonta, rikosilmoitin jne.)?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Onko tilan vartioiminen tarpeellista myös tapahtuman ulkopuolella?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Onko tilojen lukituksesta / tarkastuksesta sovittu?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Onko tilojen yhteyshenkilön tiedot järjestäjällä?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Onko vesi- ja sähkökatkoihin varauduttu?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Onko kiinteistöhuollolliset asiat vastuutettu?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

	Kyllä	Ei	EKM
Onko jätehuollon kapasiteetti riittävä?			
Ovatko saniteettitilat riittävät ja toimivat tapahtuman henkilömäärälle?			
Henkilöturvallisuus			
Onko tapahtumassa ensiapuhenkilöstöä?			
Onko ensiaputaitoinen henkilökunta kartoitettu?			
Onko tapahtumassa ensiapuvälineistöä sekä opasteet välineistölle?			
Onko sairaskohtauksiin / tapaturmiin varauduttu ennakoon?			
Onko tapaturmia / onnettomuuksia ennalta ehkäisty?			
Onko erityisryhmien tarpeet huomioitu?			
Onko tapahtumassa henkilöitä, jotka vaativat erikoistoimenpiteitä?			
Rikos- ja tietoturvallisuus			
Onko tapahtumassa huomioitu rikosturvallisuus?			
Onko mahdollisesta rahan käsittelystä, säilyttämisestä ja kuljetuksesta huolehdittu?			
Onko tapahtumassa oleva omaisuus suojattu?			
Onko tietoturvallisuus huomioitu?			
Pelastustoiminta			
Onko henkilömäärän kontrollointi suunniteltu?			
Onko järjestäjällä mahdollisuus pitää tarkkaa lukua paikalla olijoista?			
Onko alkusammutuskalustoa opasteineen riittävästi (väh. 6kg alkusammutin / 300 m2)?			
Ovatko tapahtumassa käytettävät materiaalit paloturvallisia?			
Ovatko pelastustiet riittävän leveitä pelastuskalustolle ja pääseekö kalusto lähelle kohdetta?			

	Kyllä	Ei	EKM
Onko pelastustien pintamateriaali hyväksytty (ei nurmikkoa)?			
Onko tapahtumalla ennalta määritetty evakuointipaikka, talvella lämmin tila?			
Onko tupakointialue erikseen rajattu?			
Organisaatio			
Onko järjestävällä taholla selvä organisaatio työnjakoi- neen?			
Ovatko jokaiselle työntekijälle työnkuva ja vastuut sel- vät?			
Onko työntekijöiden koulutus riittävää?			
Ovatko työntekijät henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopivia työtehtäviin?			
Onko organisaatiolla yhteiset ja selkeät turvallisuusoh- jeistukset ja toimintamallit myös poikkeusoloihin?			
Onko organisaatiolla ohjeet vahinko- ja vaaratilantei- siin?			
Onko nämä koulutettu työntekijöille?			
Osaako jokainen työntekijä toimia poikkeustilanteessa osallistujien turvallisuudesta huolehtien?			
Onko tiedottamisesta selvät vastuut?			
Muu			
Onko sivullisten turvallisuudesta ja mm. kotirauhasta huolehdittu?			
Mikäli tapahtuma aiheuttaa häiriötä liikenteeseen, on- ko liikenteenohjauksesta huolehdittu?			
Onko luvallinen parkkialue järjestetty?			
Onko mahdollisten järjestyksenvalvojien tehtävät, toi- mialue ja toimintaa johtava henkilö kartoitettu?			
Onko tapahtumassa riittävästi toimivia kommunikaat- iovälineitä mm. avun hälyttämiseen?			
Vakuutusturva			
Onko tapahtuman luvanvaraisuus ja vakuutusten riip- puvuus toisistaan selvitetty?			

	Kyllä	Ei	EKM
Onko järjestäjällä tapahtumia koskeva vastuuvakuutus?	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Onko järjestäjällä voimassaolevat, ajantasaiset ja kattavat vakuutukset kolmessa kategoriassa; henkilöstö, toiminta ja omaisuus?	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Ovatko lakisääteiset vakuutukset (yrittäjän ja työntekijän eläkevakuutus, tapaturmavakuutus, ryhmähenkivakuutus ja työttömyysvakuutus) voimassa?	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Ovatko vastuuvakuutus, keskeytysvakuutus, kuljetusvakuutus, oikeusturvavakuutus, esinevakuutus, mahdollinen kiinteistövakuutus ja kuljetuskaluston vakuutus voimassa?	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Liite 2 Tietokortti

Tapahtumaturvallisuuteen liittyy paljon lainsäädäntöä. Järjestäjän kannalta oleellista vastuiden ja velvollisuuksien selvittämiseksi on aluksi määritellä mikä kyseessä oleva tapahtuma on. Tämän jälkeen vastuiden ja velvollisuuksien määrittelemine on yksiselitteisempää.

Yleinen kokous

Yleisellä kokouksella tarkoitetaan mielenosoitusta tai muuta kokoontumisvapauden käyttämiseksi järjestettyä tilaisuutta, johon muutkin kuin nimenomaisesti kutsutut voivat osallistua tai jota he voivat seurata. Yleisenä kokouksena ei kuitenkaan pidetä sellaista mielenosoitusta, joka on tarkoitettu ainoastaan yksittäisten henkilöiden mielipiteen ilmaisemista varten. (Kokoontumislaki 2§.)

Yleinen kokous edellyttää;

Kokouksessa on oltava puheenjohtaja, joka vastaa lain noudattamisesta kokouksen aikana

Kokouksessa on oltava yhteyshenkilö

Kokouksesta on ilmoitettava viim. 6 h ennen paikalliselle poliisille

Järjestäjän oltava täysivaltainen henkilö / yhteisö / säätiö

Yleisötilaisuus

Yleisötilaisuudella tarkoitetaan yleisölle avoimia huvitilaisuuksia, kilpailuja, näytöksiä ja muita niihin rinnastettavia tilaisuuksia, joita ei ole pidettävä yleisinä kokouksina. Jos tilaisuuteen osallistuminen edellyttää kutsua tai määrätyn yhteisön jäsenyyttä, sovelletaan siihen Kokoontumislain säännöksiä yleisötilaisuudesta, jollei tilaisuutta osanottajien lukumäärän, tilaisuuden laadun tai muiden erityisten syiden perusteella voida pitää luonteeltaan **yksityisenä**.

(Kokoontumislaki 2§.)

Yleisötilaisuus edellyttää;

Yleisötilaisuudella on oltava turvallisuusvastaava

Yleisötilaisuudella on oltava ennalta määritetty yhteyshenkilö

Laadittava pelastussuunnitelma

Laadittava turvallisuussuunnitelma

Yleisötilaisuudesta on ilmoitettava paikalliselle poliisille viim. 5 vrk ennen

Yleisötilaisuuden järjestäjän oltava täysivaltainen henkilö / yhteisö / säätiö

Yleisötilaisuuden järjestämispaikalta on oltava haltijan / omistajan suostumus

Yksityistilaisuus

Yksityistä tilaisuutta ei laissa määritellä tarkemmin kuin *jos tilaisuuteen osallistuminen edellyttää kutsua tai määrätyn yhteisön jäsenyyttä, sovelletaan siihen Kokoontumislain säännöksiä yleisötilaisuudesta, jollei tilaisuutta osanottajien lukumäärän, tilaisuuden laadun tai muiden erityisten syiden perusteella voida pitää luonteeltaan yksityisenä (Kokoontumislaki 2*

5). Tarkempuna rajauksena on kuitenkin tilanteesta riippuen pidetty käytännössä alle 200 osallistujaa. Yksityisen tilaisuuden rajaamisessa on kuitenkin aina katsottava kokonaisuutta, tapahtuman erityispiirteitä sekä mahdollisia erityisvaatimuksia ja järjestäjää kohtaan asetettavia velvoitteita mm. viranomaisten puolelta.

Mikäli yksityistilaisuudessa on tiettyjä erityispiirteitä, on yksityistilaisuuteen laadittava pelastussuunnitelma.

Pelastussuunnitelma

Pelastussuunnitelmasta tulee ilmetä tapahtuman perustiedot sekä ennakoitavat vaaratilanteet ja niiden vaikutukset, toimenpiteet vaaratilanteiden ehkäisemiseksi, poistumis- ja suojautumismahdollisuudet sekä sammutus- ja pelastustehtävien järjestelyt, turvallisuushenkilöstö, sen varaaminen ja kouluttaminen sekä muun henkilöstön perehdyttäminen suunnitelmaan, tarvittava materiaali kuten alkusammutus-, pelastus-, raivauskalusto, henkilösuojaimet ja ensiaputarvikkeet sen mukaan kuin ennakoitujen vaaratilanteiden perusteella on tarpeen, ohjeet erilaisia 1.kohdan mukaisesti ennakoituja onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteita varten ja miten suunnitelmaan sisältyvät tiedot saatetaan asianomaisten tietoon.

Pelastussuunnitelma tulee hyväksyttävä alueen pelastusviranomaisille viim. 14 vrk ennen tapahtumaa.

Turvallisuussuunnitelma

Turvallisuussuunnitelmasta tulee ilmetä perustiedot sekä vaaratilanteet ja niiden vaikutukset, toimenpiteet vaaratilanteiden ehkäisemiseksi ja suojautumismahdollisuudet, turvallisuushenkilöstö, sen varaaminen ja kouluttaminen sekä muun henkilöstön perehdyttäminen suunnitelmaan, tarvittava turvallisuusmateriaali ja kuinka erilaisissa onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteissa toimitaan.

Turvallisuussuunnitelmassa on tarkoituksenmukaista käyttää riskikartoitusta.

Viranomaisprosesseista

Erityispiirteet tapahtumassa, sen sijaintipaikassa, osallistujissa, ohjelmassa jne. saattavat aiheuttaa tapahtuman luvanvaraisuuden. Alkoholin anniskelu on luvanvaraista. Lisätietoa saa tapahtuma-alueen poliisi- ja pelastusviranomaisilta.

Tapahtumajärjestäjää koskevia yleisimpiä lakeja

Kokoontumislaki, laki järjestyksenvalliojista, Pelastuslaki, Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta, Vahingonkorvauslaki ja Työturvallisuuslaki

Liite 3

Esimerkki; turvallisuussuunnitelman sisällysluettelo

Alla oleva sisällysluettelo on yleispätevä sisällysluettelo turvallisuussuunnitelmaan.

Huomio aina turvallisuussuunnitelman yksilöllisyys!

1. Yleistiedot

1.1 Suunnitelman hyväksyntä ja ylläpito

tarkistusaikaväli

kuka vastaa päivityksestä ja suunnitelman toimivuuden arvioinnista

1.2 Tarkoitus

miksi suunnitelma on tehty, mahdolliset liitynnät aiempaan turvallisuussuunnitteluun organisaatioissa

1.3 Kohteen yleistiedot

kuvaus yrityksestä ja toimialasta yhteystietoineen, henkilökunnan määrä

yleiskuvaus tapahtumapaikasta erikoispiirteineen

vakuutukset

1.4 Pelastustoimi

lähin pelastuslaitos, yhteystiedot

omatoimisen varautumisen aste / saatava apu

hälytys- ja pelastusajoneuvojen kulkureitit sekä merkittävät toimipisteet (kartta!)

poikkeustilanteen kokoontumis- ja johtopaikat

2. Vaaratilanteet

riskianalyysit ja arviot toimenpiteineen, todennäköisyydet

3. Toimenpiteet vaaratilanteiden ehkäisemiseksi ja suojautumismahdollisuudet

3.1 paloturvallisuus

3.2 mahd. vaaralliset kemikaalit jne.

3.3 työsuojelu ja ensiapuvalmius

3.4 rikosten ennaltaehkäisy (huom. kohta 2)

3.5 mahd. tietoturvallisuus

3.6 ympäristövahingot

3.7 tilojen huolto

3.8 evakuointipaikka, väestönsuoja jne.

4. Turvallisuudesta vastaavat henkilöt ja turvallisuuskoulutus

4.1 turvallisuushenkilöt ja vastuut

4.2 koko henkilökunnan kouluttaminen

5. Turvallisuusmateriaalit

6. Toiminta erilaisissa onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteissa

erillinen ohjeistus riskianalyysin pohjalta, poistumisohjeet.

Liitteeksi;

kartta;

1) alueesta

2) pelastusajoneuvojen kulureitit, pelastuspisteet, ensiapupisteet, kokoontumispaikka

3) sammutusveden ottopaikka

4) mahd. räjähtävien / vaarallisten aineiden sijaintipaikka